

JOURNALISTI

Maailman laidalla

Uuden kotimaan arki
koetteli kokenutta
toimittajaa Pilvikki
Kausea.

10

9
2018

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
94. vuosikerta 17.8.2018

tässä lehdessä

KANNEN KUVA: ANA BRIGIDA

- Annvi Gardberg lyckades lyfta upp en bred samhällsdebatt om silvervatten. **18**

KUVA: KARL VILHJÄLMSSON

- “Moni ei tiedä, että tuntematon koodari tekee algoritmien avulla journalistisia ratkaisuja”, kirjoittaa Elina Grundström.

9

- Miten freelancerin tulee toimia, jos tekee samanaikaisesti journalismia ja viestintää?

21

KUVA: JOHANNA KOKKOLA

- Laura Määttäsen mieli tyhjenee ampumaradalla. “Ampuessa ei voi muokata otsikoita.”

30

KUVA: KAI WIDELL

- Heikki Kotilainen ihmettelee sisällöttömien kuvien jatkuvaa julkaisua verkkolehdistä.

16

Naisten osa mediassa – ikuinen kolmannes?

MARIA PETTERSSON maria.pettersson@journalistiliitto.fi Twitter: @mariapettersson

Helsingin Sanomat lupasi maaliskuussa lisätä naisten määrää sivuillaan. Naisten osuus lehdessä esiintyvistä ihmisistä oli tuolloin noin kolmannes. Samankaltainen lupaus oli annettu vuonna 2014, jolloin lehden haastattelemista asiantuntijoista oli naisia noin kolmannes.

Yhdysvalloissakin on tutkittu naisten määrää lehdissä. Tulos: naisia on sivuilla noin kolmannes. Osuus on pysynyt samana 1980-luvulta asti. Myös EU vertaili jäsenmaiden mediassa esiintyvien naisten määrää. Maasta riippumatta määrä oli noin kolmannes. Helsingin yliopiston Digitaalisten ihmistieteiden laitoksen opiskelijat selvittivät alkukesästä sukupuolten läsnäoloa 1800-luvun suomenkielisissä sanomalehdissä. Ryhmä laski sanomalehtiteksteistä, kuinka usein jutuissa mainittiin mies ja kuinka usein nainen. 150 vuotta sitten naisten osuus lehdissä oli – kyllä,

noin kolmannes.

Miten on mahdollista, että emme ole 150 vuodessa pystyneet parempaan? Naisten yhteiskunnallinen asema on muuttunut merkittävästi. Toimittajista valtaosa on naisia. Naispomojenkin määrä kasvaa – johtaisiko se tilanteeseen, jossa sivuille saadaan enemmän naisia? Valitettavasti ei, vastaa väitöskirjatutkija **Reetta Hänninen**. Journalismitutkimuksesta käy ilmi, että pomon vaihtaminen miehestä naiseksi ei muuta tilannetta oikeastaan mitenkään.

”Miten on mahdollista, että emme ole 150 vuodessa pystyneet parempaan?”

Juttujen miesvaltaisuutta selitetään usein sillä, että päättävissä asemissa on miehiä. Tutki-

muksista kuitenkin tiedämme, että media ei vain heijasta epätasa-arvoa vaan myös ylläpitää ja pahentaa sitä. Epätasa-arvo mediassa säteilee koko yhteiskuntaan. Miespolitiikkojen suurempi näkyvyys voi vaikuttaa siihen, ketä vaaleissa äänestetään. Miestaiteilijoiden suurempi näkyvyys siihen, kenen teoksia ostetaan ja katsotaan. Miestutkijoiden suurempi näkyvyys siihen, miten apurahoja jaetaan. Miesvaltaisten alojen suurempi näkyvyys siihen, kenen työtä pidetään tärkeänä ja keneen leikkaukset kohdistetaan. Media ei ole vain raportoi- ja vaan muokkaa yhteiskuntaa aktiivisesti, halusivat toimittajat sitä tai eivät.

Hesarin kampanja ei ole tuottanut tulosta, mutta lehteä on syytä kiittää peiliin katsomisesta. Muiden tiedotusvälineiden sietäisi tehdä samoin. Tarvitaan konkreettisia toimia ja tarkka suunnitelma tasa-arvon parantamiseksi. 150 vuoden kokemuksella voidaan todeta, että tilanne ei muutu toivomalla.

Journalisti uudistuu, kerro toiveesi

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Journalistin on aika uudistua.

Lehden ja nettisivujen uudistus pyrkii käyntiin syksyllä, ja uusi, ehompi lehti saapuu lukijoille ensi vuonna. Siihen asti lehti ilmestyy normaalisti vanhana tuttuna versiona, josta lukijakyselyjen perusteella moni myös nauttii.

Millaisia aiheita toivoisit uudistuneen lehden käsittelevän? Mitä haluat ehdottomasti säilyttää vanhasta lehdestä, minkä sietää hautautua historiaan? Millainen on unelmiesi palsta, kuka Suo-

men upein kolumnisti? Kenen kuvia ja kuvituksia ilman et voi elää? Mikä saisi sinut etsiytymään lehden nettisivuille, mikä pitäisi visusti pois sieltä? Millaista *Journalistia* seuraisit mieluiten sosiaalisessa mediassa?

Kerro mielipiteesi ja toiveesi sähköpostitse osoitteeseen journalisti@journalistiliitto.fi.

Toimitus kiittää nöyrästi ja toivottaa iloa ja valoa syksyyn.

KASVO

ERJA YLÄJÄRVI, 41

● Aloittaa syyskuun lopulla Iltalehden vastaavana päätoimittajana.

● Työskennellyt aiemmin muun muassa Helsingin Sanomien toimituspäällikkönä, päätoimittajana Kouvolan Sanomissa sekä uutispäällikkönä ja Brysselin-kirjeenvaihtajana STT:llä.

● Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta.

● Asuu Helsingissä yhdessä 7- ja 9-vuotiaiden tyttäriensä sekä puolisonsa, Svenska Ylessä työskentelevän Stefan Winigerin, kanssa.

Uudistusmielinen uutisjournalisti

Helsingin Sanomista Iltalehden vastaavaksi päätoimittajaksi siirtyvä Erja Yläjärvi uskoo sääuutisiin ja lifestyle-sisältöihin.

JANNE AROLA, TEKSTI • JUUSO WESTERLUND, KUVA

Syyskuussa Iltalehden vastaavana päätoimittajana aloittava **Erja Yläjärvi** on tehnyt uutisia koko työuransa. Hän lupaa uudessa työpaikassaan vahvistaa toimituksen omaa uutishankintaa. "On lukijallekin epäkiitollista, jos kaikki mediat ovat saman aiheen päällä", Yläjärvi sanoo.

Uutisten lisäksi Yläjärvi puhuu lifestyle-aiheiden puolesta. Psykologiaan, vanhemmuuteen, parisuhteeseen ja terveyteen liittyy hänen mielestään paljon näkökulmia, joita iltapäivälehdessä voisi käsitellä runsaammin. Lisäksi Yläjärvi haluaa vahvistaa Iltalehden roolia urheilun puheenaihemediana.

Iltalehdessä Yläjärveä odottavat media-alan tutut haasteet. Hän sanoo, että esimerkiksi mainosmarkkinan kehitystä on vaikea ennustaa, eikä lukijoiden tavoittaminen ole itsestäänselvyyttä.

”Hyppäys Hesarista Iltalehteen on pienempi kuin voisi kuvitella.

Iltalehti työpaikkana ei ole Yläjärvelle entuudestaan tuttu. Lehden uutispäätoimittajana keväällä aloittanut **Perttu Kauppi-nen** sen sijaan on Yläjärven kollega Helsingin Sanomista.

”Olemme molemmat aika ennakkolulottomia, muutoshaluisia ja nopeita, jos koemme, että asioita on tarve muuttaa tai kehittää.”

Yläjärvi uskoo teknologisen kehityksen

tuomiin mahdollisuuksiin ja puhuu esimerkiksi tekoälystä, koneoppimisesta ja personoinnista.

”Yleisten, kaikille tärkeiden uutisten ohella on aiheita, jotka kiinnostavat toisia lukijoita valtavasti ja toisia eivät lainkaan. Tällaisissa tapauksissa personointi on uutismedialle mahdollisuus.”

ILTAPÄIVÄLEHDESSÄ JUTTujen käsittelytapojen ja aihepiirien on oltava eri tavalla myyviä kuin tilaajapohjaisessa päivälehdessä. Hyppäys Hesarista Iltalehteen on Yläjärven mukaan silti pienempi kuin voisi kuvitella.

”Uutisjournalismin periaatteet ovat kaikkialla samat. Pitää olla tarkka, ja asioiden täytyy pitää paikkansa.”

Tänä kesänä on revitelty esimerkiksi viikkokausia jatkuneista helteistä. Iltalehti on lanseerannut termin ”käristyskupoli” ja kirjoittanut ”hikikalypsista”. Yläjärven mielestä iltapäivälehden onkin kerrottava asioista, joista ihmiset puhuvat.

Yläjärven tuleva työnantaja Alma Media on saanut viime aikoina negatiivista julkisuutta. Suomen Kuvalehti kertoi kesällä, että Yläjärven entinen HS-kollega **Päivi Anttikoski** jätettiin palkkaamatta Aamulehden vastaavaksi päätoimittajaksi, koska hänen perheensä ei olisi muuttanut Tampereelle. Poliisi tutkii nyt Anttikosken ja toisen naishakijan epäiltyä työsyryntää. Yläjärvi ottaa tapaukseen kantaa yleisellä tasolla.

”Perheellisenä ihmisenä minusta on hyvä, että työn ja perheen yhdistämisestä puhutaan, oli syy mikä tahansa. Maailma ei ole perheen ja työn yhteensovittamisen osalta valmis.” •

Viranomaisen vastaa, jos tietopyyntö miellyttää

Toimittajat kertovat viranomaisten vastaavan asiakirjapyyntöihin hyvin, mutta vaikeissa aiheissa ensimmäinen vastaus on usein "ei". Jos tiedot jäävät saamatta, harva tekee muuta kuin urputtaa kollegalle.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • JOHANNA SARAJÄRVI, GRAFIIKKA

Kun toimittaja pyytää viranomaiselta tietoa, ne useimmiten toimitetaan.

Asia käy ilmi Jyväskylän yliopiston tekemästä kyselystä. Siihen vastanneista asiakirja- ja tietopyyntöjä tehneistä 181 journalistista 67 prosenttia kertoo saaneensa pyytämänsä tiedot usein ja neljännes aina.

Vain seitsemän prosenttia vastanneista kertoi, ettei yleensä saa kaikkia pyytämiään tietoja.

Projektitutkija **Aleksi Kosken** mukaan tulos on yllättävä, sillä samaan aikaan toimittajat kertovat kyselyssä useista ongelmista tiedonhankinnassa. Myös aiempien tutkimusten mukaan esimerkiksi kunnilla on suuria vaikeuksia soveltaa julkisuuslakia.

”Se on joko etelänmatka tai valitus.

Jarno Liski, freelancetoimittaja

Tulosta selittää ongelmien keskittyminen tiettyihin juttuaiheisiin – ja toimittajien ymmärtävyisyys.

Kyselyyn vastanneet antavat hyviä kouluarvosanoja jopa viranomaisille, joiden toiminnassa he kertovat kohdanneensa merkit-

täviä ongelmia. Kaikkien viranomaisten keskiarvo on 7,8. Parhaat arvosanat kyselyssä saavat tuomioistuimet ja pelastusviranomaiset (8,9), heikoimmat kunnalliset ja valtiolliset liikelaitokset (7,0). Nelosia annetuista arvosanoista oli vain kolme prosenttia.

”Toimittajat antavat paljon anteeksi, jos lopulta saavat tiedot”, Koski sanoo.

”He eivät ole herkkänahkaisia tai valita turhasta. Vakavimmat tapaukset päättyvät julkisuuteen syystäkin.”

SAMA VIRANOMAINEN saattaa vastata rutiinipyyntöön vitkastelematta, mutta nikotella omaa toimintaansa koskevan, kiusallisen tiedustelun kohdalla.

Sen on huomannut freelance-toimittaja **Jarno Liski**, jonka Vero- ja hallinnolle tekemiä tietopyyntöjä on puitu tänä ja viime vuonna korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Molemmat tapaukset liittyivät veronkierron valvontaan – ja molemmat Liski voitti jo hallinto-oikeudessa.

Asiakirjojen saaminen takkuaa Liskin kokemuksen mukaan käytännössä aina silloin, kun ne koskevat valvovien viranomaisten omia laiminlyöntejä.

Tietopyyntöjä Liski tekee useita viikossa, ja ensimmäinen vastaus niihin on yleensä ”ei”.

”80 prosenttia kielteisistä vastauksista laukeaa siihen, kun pyytää

kirjallista valituskelposta päätöstä. Virkamiehelle on pienempi vaiva etsiä ja antaa paperit”, Liski sanoo.

Valituskelpoisen päätöksen pyytäminen on Liskin mielestä jokaisen toimittajan velvollisuus. Oikeuteen saakka hän on vienyt itse saamistaan hylsystä toistakymmentä, osin Journalistiliiton juristin avulla.

Rajatapausten kohdalla kynnys hakea oikeutta on Liskin mukaan noussut. Hallintotuomioistuinten maksut yli kaksinkertaistuivat 250 euroon ja 500 euroon vuonna 2016.

”Voi niitä freelancerin viedä oikeuteen, mutta täytyy tykätä asiastaan. Se on joko etelänmatka tai valitus.”

KYSELYN PERUSTEELLA viranomaisille onkin melko vaaratonta jättää tiedot antamatta ja rikkoa julkisuuslakia.

23 prosenttia kyselyn vastaajista ei tehnyt mitään, vaikka koki, että heiltä evättyjen tietojen olisi pitänyt olla toimittajille julkisia.

Hallinto-oikeuteen asiansa on vienyt vain 20 prosenttia vastanneista. Kahdeksan prosenttia on kannellut laillisuusvalvojalle. Useimmin asiasta urputetaan omassa toimituksessa tai kirjoitetaan kolumni.

Merkittävimmät syyt olla tekemättä mitään ovat kiire ja kustannustehokkuus, projektitutkija Koski sanoo. Tiedosta tappelemi-

“

Yleensä tietoja tarvitaan tiukalla aikataululla, joten kantelemisesta tai valittamisesta ei ole kyseistä juttua kirjoittaessa apua. Moni tilanne selviää myös uudella tietopyynnöllä ja viittauksella julkisuuslakiin.”

“

En ole ollut varma voitosta, enkä halunnut maksaa oikeudenkäyntikuluja.”

“

Toimituksen johto ei ole kannustanut tai ehdottanut muutoksenhakua, enkä itse ole viitsinyt siihen jatkautua.”

“

Paikallisella toimijalla on korkea kynnys lähteä toimenpiteisiin esimerkiksi kunnan viranomaisia vastaan.”

“

En ole kokenut, että jutun uutisarvo olisi julkaisumme kannalta niin merkittävä, että minun olisi perusteltua käyttää lisäaikaa asiasta riitelemiseen.”

sen sijaan jutut tehdään haastattele-
malla.

”Viranomaisen voi melko turvalisesti ja seurauksetta pelata aikaa. Tämä osuu uutistyon kovimpaan ytimeen”, Koski huomauttaa.

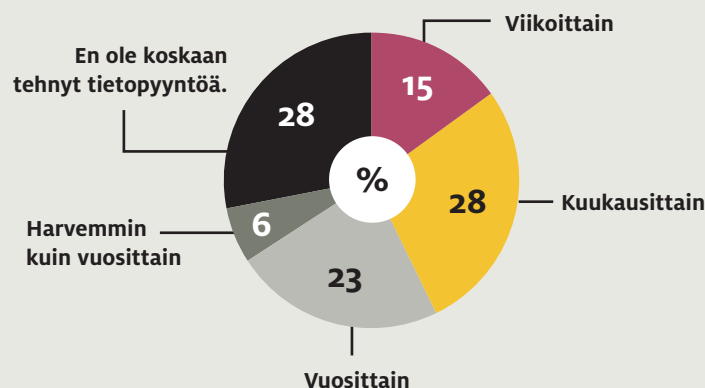
JULKISUUSLAKIIN VETOAA kyselyn mukaan tietopyynnöissään puolet vastaajista. Sama joukko kertoi huonoista kokemuksista hieman useammin kuin epämuodollisempia pyyntöjä tekevät.

Kosken mukaan tämä voi joutua paitsi hankalammista juttuaiheista myös siitä, että ystävällinen mutta määrätietoinen, suoraan tie-

Harva valittaa asiakirjapäätöksistä

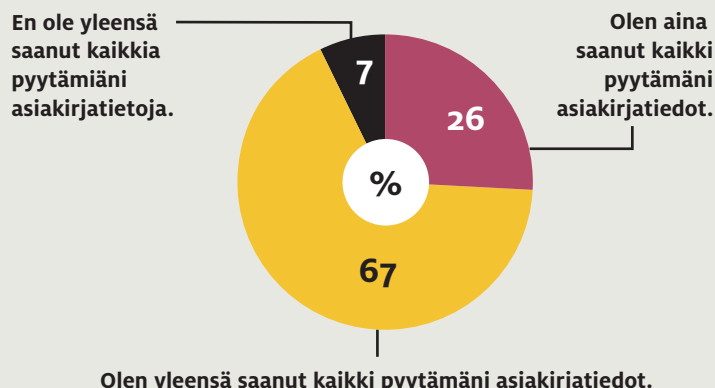
Kuinka usein pyydät viranomaisilta asiakirjatietoja uutistyöhösi?

(n=253)

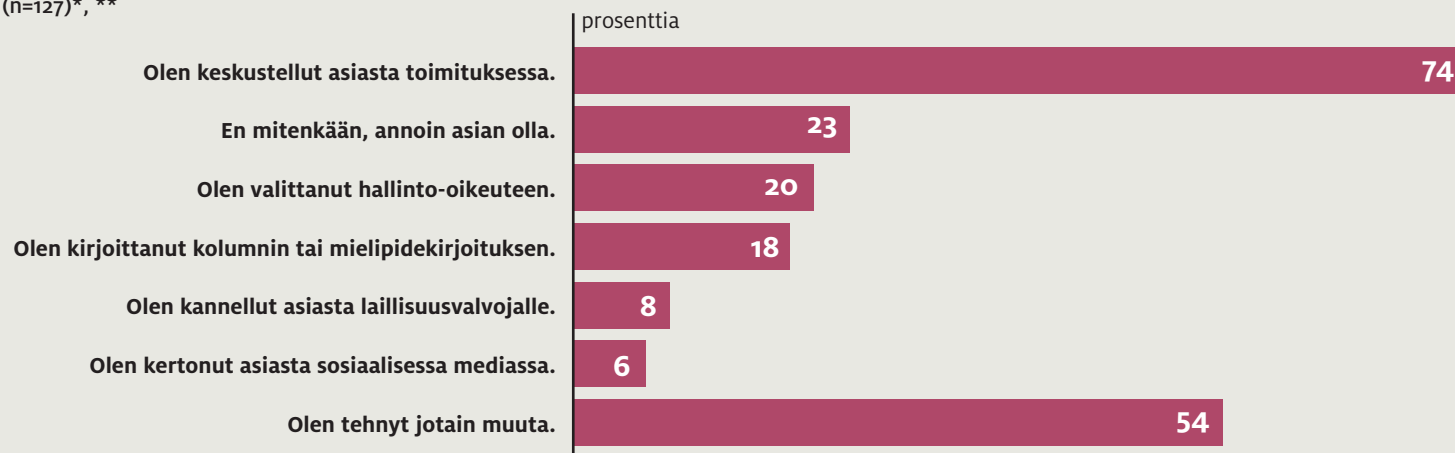
Millainen on yleinen vaikutelmasi viranomaisten asiakirjatietojen hankkimisesta?

(n=181)*

Millä eri tavoin olet reagoinut, jos et ole saanut pyytämiäsi tietoja?

(n=127)*, **

Lainaukset ovat otteita avoimista vastauksista kysymykseen, miksi kielteisistä vastausta ei ole viety oikeuteen tai laillisuusvalvojalle.

*Kysymykseen vastasivat vain ne, jotka vastasivat tehneensä joskus tietopyynnön.
**Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon.

Lähde: Jyväskylän yliopiston Viranomaisten asiakirjatiedot uutistyössä -kysely

JOKA NELJÄS EI PYYDÄ ASIAKIRJOJA

● Viranomaisten asiakirjatiedot uutistyössä -kyselyyn vastasi yhteensä 253 journalistista työtä tekevää Journalistiliiton ja Päätoimittajien yhdistyksen jäsentä.

● Vastaajista 62 prosenttia kertoi työskentelevänsä toimittajana.

● 28 prosenttia kertoi, ettei ole koskaan hankkinut viranomaisilta asiakirjatietoja työssään. Tämä osa vastaajista ei vastannut asiakirjapyyntöjä tarkemmin käsitelleisiin kysymyksiin.

● Jyväskylän yliopisto julkaisee lisää tuloksia syksyn aikana.

donhaltijalle tehty pyyntö toimii virallista paremmin. Siihen on antanut viitteitä myös aiempi tutkimus.

"Paljon on kiinni toimittajan pelisilmästä. Julkisuuslain toteutuminen on paljon viranomaisen asenteen varassa", Koski sanoo.

"Mitä mukavampi vuorovaikutustilanne on, sitä todennäköisemmin tiedon saa."

Niin ei pitäisi tietenkään olla, Koski muistuttaa.

Saman on todennut myös Suomen Kuvalehden toimittaja Salla Vuorikoski.

"Kaikki ystävällisyys on viran-

omaisten kanssa toimiessa hyväksi. Samalla on oltava virallinen", hän sanoo.

Omat tietopyyntönsä Vuorikoski pyrkii rajaamaan ja yksilöimään tarkasti. Silloin vastaanottajan ensimmäinen ajatus ei ole kohtuuton työtaakka.

Vuorikoski pitää tärkeänä sitä, että toimittaja tietää, mitä hänellä on oikeus vaatia.

"Minulle ei koskaan riitä se, että tietoa ei vain anneta. Haluan aina tietää, mihin se perustuu", Vuorikoski sanoo.

"Kun vähän haastaa, usein tajutaan, että tiedon voikin antaa." ●

ALGORITMI
LASKEE NIMET

●Tasa-arvobotti seuraa 13 suomalaista tiedotusvälinettä ja raportoi 24 tunnin tulokset Twitterissä. HBL ja Vasabladet ovat mukana Ruotsi-version vertailussa.

●Journalisti alkaa tilastoida haastateltaviensa sukupuolet. Viime keväänä kansissa naisia ja miehiä oli yhtä monta. Kuvissa ja kuvituksissa 45 prosentissa oli naisia ja 28 prosentissa miehiä.

Varaa petrata. Tasa-arvobotti on saanut pohtimaan haastateltavien valintoja, Koillissanomien toimituspäällikkö Jenny Halvari kertoo. Vasemmalla kesätoimittaja Vappu Jaakkola.

Journalismi jää kauas tasa-arvosta

MARJA HONKONEN, TEKSTI • MIKKO HALVARI, KUVA

Tasa-arvokeskustelu ei ole lisännyt naisten määrää uutisissa. Heinäkuussa parhaiten pärjäs Koillissanomat. Helsingin Sanomien 50–50-tavoite on kaukana.

Helsingin Sanomat lupasi naistenpäivänä 8. maaliskuuta lisätä naisten määrää uutisissällöissään.

Tasa-arvokeskustelu vilkastui, mutta sisältöihin sillä ei ole ollut näkyvää vaikutusta.

Kahdentoista kotimaisen lehden heinäkuun verkkojutuissa esiintyvistä henkilöistä noin 28 prosenttia oli naisia. Näin kertovat Tasa-arvobotin Journalistille keräämät tiedot.

Luku vastaa paitsi alkuvuoden tilannetta myös alan tutkimusta: uutisjutuissa esiintyvistä henkilöistä naisia on vuodesta toiseen noin kolmannes.

Parhaiten tasa-arvo toteutui algoritmin mukaan kuusamolaisessa Koillissanomissa. Sen verkkojutuissa naisia oli 38 prosenttia.

Pienen lehden luvut vaihtelevat, sillä juttuja tehdään vähemmän kuin isoissa uutiskoneistoissa.

”Olemme pohtineet, voisimme vielä parantaa. En näe syytä hyväksyä, että olemme kärkipäässä, mutta silti kaukana tasa-arvosta”, toimituspäällikkö **Jenny Halvari** sanoo.

Yhtä syytä naisten määrälle Halvari ei keksi. Alueen matkailuyrittäjissä, kuntapoliitikoissa ja urheilijoissa on paljon naisia.

Toisaalta lehti ei seuraa valtakunnanpolitiikkaa tai ulkomaan uutisia. Aiheet kaivetaan arjesta.

HELSINGIN SANOMIEN verkkojuttujen henkilöistä naisia oli heinäkuussa vajaa kolmannes, 29 prosenttia. Lehti oli samalla tasolla helmikuussa. Parhaimmillaan *Hesarin* tulos on noussut Tasa-arvobotin 24 tunnin seurannassa yli 40 prosentin. ”En odottanut, että puolen vuoden jälkeen olisimme 50–50-tilanteessa, mutta heinäkuun luku on liian alhainen ja vaihtelu liian suurta”, toimituspäällikkö **Anu Ubaud** sanoo.

Luvuissa voivat näkyä jalkapallon miesten MM-kisat sekä **Trumpin** ja **Putinin** tapaaminen. Yksittäiset uutisosastot vaikuttavat

Ubaudin mukaan lukuihin kuitenkin vain muutaman prosentin.

Toimitus onkin esimerkiksi listanut käyttämiään asiantuntija-haastateltavia ja miettinyt vakikasvoille vaihtoehtoja. On käyty myös tarkemmin läpi sitä, mitä data pitää sisällään: kuka on pääroolissa, missä aiheissa miehet dominoivat?

”Sen olen huomannut, että jos prosenttia ei seurata ja sukupuoli-jaosta keskustella, naisten määrä pienenee herkästi”, Ubaud kertoo.

Isoja eroja tiedotusvälineiden välillä ei ole. Naisia on noin 30 prosenttia myös Yle Utisten, Svenska Ylen, *Ilta-Sanomien*, *Aamulehden*, *Ilta-lehden* sekä *Etelä-Suomen Sanomien* jutuissa.

Kalevan, *Savon Sanomien*, *Turun Sanomien* ja *Keskisuomalaisen* jutuissa henkilöistä naisia oli heinäkuussa joka neljäs tai vähemmän.

TASA-ARVOBOTTI ON ruotsalaisen Prognosis-yhtiön algoritmi, jonka rakensi *Dagens Nyheterissä* työskentelevä **Max Berggren**.

Botti etsii jutuista vakiintuneita miesten ja naisten nimiä sekä muita sukupuolisidonnaisia ilmauk-

sia, kuten ”sisko”. Nimestä ei toki automaattisesti voi päätellä sukupuolta, eikä botti ole erehtymätön. Berggrenin mukaan tiedotusvälineitä ei kannata verrata prosenttilleen.

Satakunnan Kansan kohdalla botti mokasi. Sen verkkolehdestä näytti olevan jatkuvasti naisenemismistö. Kyse oli kuitenkin laskuvirheestä: algoritmi oli luullut joka sivun alareunan mediatyhtiön nimeä, Alma Mediaa, jutussa esiintyvaksi naiseksi. Tämän takia *Satakunnan Kansa* ei ole mukana heinäkuun vertailussa.

Satakunnan Kansan uutispäällikkö **Kaisa Ylhäinen** sanoo, ettei laskuvirheen paljastuminen yllättänyt toimitusta. Hän pitää tärkeänä, että luvut herättävät pohdintaa uutisvalinnoista.

Anu Ubaud kertoo, että tasa-arvolaskuri on innostanut hesarilaiset pohtimaan aiempaa tarkemmin myös haastateltavien muita taustatekijöitä.

”Kun yhteen mittariin kiinnitetään huomioita, herätään tarkastelemaan moniäänisyyttä myös laajemmin.” ●

ELINA GRUNDSTRÖM

Twitter: @elinagrundstrom
KIRJOITTAJA ON JULKISEN SANAN
NEUVOSTON PUHEENJOHTAJA

Tuntematon koodari

Muutama vuosikymmen sitten toimituksissa ei oikein osattu mieltää valokuvaajia ja graafikoita journalisteiksi. Heitä kyllä arvostettiin, mutta pidettiin jonkinlaisina visupuolen teknisinä osaajina.

Sitten toimittajat ovat alkaneet ymmärtää, että myös kuvaajat ja graafikot ovat toimittajia. He tuottavat sisältöä ja tekevät journalistisia valintoja siinä kuin kirjoittajatkin. Sokea piste on siirtynyt datadeskien ylle.

Me toimittajat olemme tottuneet moittimaan Facebookin ja Googlen algoritmeja journalismin portinvartijoiksi, jotka jakavat jutuille näkyvyyttä jonkin katalan, näkymättömän suunnitelmansa mukaisesti. Moni ei edes tiedä, että suomalaiset mediat käyttävät itsekkin algoritmeja ja tekevät niiden avulla journalistisia ratkaisuja. Usein ratkaisuja tekee tuntematon koodari.

ALGORITMEJA KÄYTETÄÄN jo nyt esimerkiksi uutisautomaatiikassa. ”Robottijournalismia” julkaistaan Suomessa täyttä häkää ainakin urheilutuloksista ja yritysten tulostiedoista. Seuraavaksi tulee personoitu suosittelu, jossa lukijoille tarjotaan erilaisia etusivuja heidän aiemmin lukemiensa juttujen perusteella.

TÄMÄ ON vasta alkua. Maailmalla kokeillaan tekoälysovelluksia, jotka seulovat isoja datamääriä ja koostavat niistä taustamateriaalia toimittajille. Maaliskuisen *Wired*-lehden mukaan uutistoimisto Reuters testaa Lynx Insight -nimistä sovellusta, joka analysoi dataa, ehdottaa sen perusteella juttuideoita ja kirjoittaa joitakin avainlau-

seita. Tavoitteena ei ole korvata toimittajia vaan auttaa heitä.

Minulle tällainen data-apulainen sopisi hyvin. Olisin aina halunnut palkata toimituksiini sen Lisbeth Salanderin, joka kaivaa netistä mitä tahansa tietoa **Stig Larssonin** *Millennium*-jännityskirjoissa. Toimituksissa algoritmeja eivät tuota lisbethsalanderit vaan nimettömät koodarit ja vähän paremmin tunnetut digipuolen pomot. He tekevät jatkuvasti journalistisia päätöksiä. Vaikka kyseessä olisivat pelkät pelitulokset, jonkun täytyy valita, mitä niistä julkaistaan. Personoituun suositteluun ja data-analyyysiin liittyvät päätökset ovat huomattavasti monimutkaisempia ja niihin liittyy vaikeampia journalistimieettisiä kysymyksiä.

Toimituksellisen päätösvalan luovuttaminen koodarille ei ole *Journalistin ohjeiden* vastaista, kunhan se tehdään toimituksen ohjeistamana ja valvonnassa. Näin ei välttämättä tapahdu, jos ei oivalleta, että algoritmien käyttöön liittyvät valinnat eivät ole pohjimmiltaan teknisiä vaan journalistisia.

MIETIMME NÄITÄ ASIOITA myös Julkisen sanan neuvostossa. Pohdimme esimerkiksi, pitäisikö tiedotusvälineiden sopia yhdessä, miten algoritmien käytöstä kerrotaan yleisölle. *Journalistin ohjeita* on täydennetty lausumien avulla yleensä vasta silloin, kun jostakin uudesta mediailmiöstä on alkanut tulla kanteluita tai päätoimittajien kysymyksiä. Jos lausumien laatimisen kanssa hätiköi, ne saattavat jäädä puutteelliseksi tai vanhentua nopeasti.

Tärkeintä olisi joka tapauksessa oivaltaa, että journalismissa algoritmien tai ”robottien” tekemät valinnat ja suosittelut ovat pohjimmiltaan journalistisia valintoja. ●

Hankala alku löytöretkeilijöiden maassa

Muutto uuteen maahan oli vaikeampi kuin kokenut freelancetoimittaja Pilvikki Kause osasi odottaa. Arjen yksinhuoltajana, sairastellessa ja keikkojen harvetessa hän alkoi epäillä, osaako enää kirjoittaakaan.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • ANA BRIGIDA, KUVAT

Maisemakonttori. Pilvikki Kause työskentelee yhteisöllisessä työhuoneessa Porton keskustassa. Monet työkavereista ovat eri alojen ”läppärinkulkureita”. Naapuritavernassa lounasta saa alle neljällä eurolla. ”Maisemat työhuoneen ikkunasta herättävät aina kateutta”, Kause kertoo.

Lähtö kannatti. Journalismin tekemisestä Suomessa Kause ikävöi eniten omaa työyhteisöä. ”Hesarissa olisin voinut olla varmaan ihan ok toimittaja, mutta minusta tuntuu, että olen tuottanut enemmän iloa suomalaiselle yleisölle menemällä paikkoihin, joissa ei ole juuri muita suomalaisia toimittajia.”

Joka aamu ja ilta **Pilvikki Kause** lenkkeilee koiransa kanssa Atlantin valtameren äärellä. Kotitalo portugalilaisessa Vila Nova de Gaiaassa, Porton naapurissa, sijaitsee vain sadan metrin päässä rannasta.

Moni Kausen juttuideoista on saanut alkunsa juuri merestä. Hän on kirjoittanut muun muassa aaltovoimasta, merten muoviv roskista ja jättialloista, jotka aiheuttavat asutusta uhkaavaa eroosiota.

”Kun muutimme tänne, katselin ulapalle isojen öljytankkerien ajaessa satamaan. Silloin tuli mieleen, että olen tullut tekemään tänne laivauutisia”, Kause viittaa **Annie Proulxin** samannimiseen kirjaan.

Siinäkin kirjoitetaan uutisia ja etsitään uutta alkua Atlantin rannalla.

”Sen tarina oli lohduttava. Minäkin lähdin liikkeelle pienestä etsien aiheita läheltä.”

MUUTTO VIERAASEEN maahan oli hankala, vaikei kerta ollut Kauselle ensimmäinen. Ensimmäisen pidemmän ulkomaanpätäkänsä 1990-luvulta freelancerina työskennellyt Kause teki *Helsingin Sanomien* avustajana Puolassa.

Kause lähti ulkomaille, koska Suomesta ei lama-aikana löytynyt töitä. Puola oli hänelle

tuttu kielikursseilta ja opiskelusta Varsovan yliopistossa. Puola-jutuilla oli tuolloin kova menekki. Vaikein rasti, kieli, karttui työtä tehdessä.

Kause ehti työskennellä *Hesarin* avustajana myös Moskovassa ennen kuin kotitoimituksesta avautui talouden vakipaikka.

Siihen työhön Kause olisi saattanut jäädäkin, elleivät kuvioihin olisi tulleet portugalilainen elämäkumppani ja vauva. Rakennus-alalla työskentelevä puoliso sai komennuksen Puolaan.

”Aluksi elimme perheen kanssa kolmessa eri maassa”, Kause kertoo.

Kun miehen komennus venyi, Kause irtisanoutui ja ryhtyi ”ikuiseksi ulkomaansenttariksi”.

KAUSEN PERHE asui Puolassa yhdeksän vuotta. Portugaliin he muuttivat vuonna 2013. Tar koitus oli asettua sinne yhdessä, mutta siten mies sai jälleen siirron, ensin Angolaan, sitten Etelä-Afrikkaan ja Ruandaan.

Kause ja tytär jäivät Portugaliin. Uusi kotimaa oli lomilta ja sukulaisvierailuilta tuttu, mutta kotoutuminen vei aikansa, Kause kertoo.

Arjessa Kause oli yksinhuoltaja. Hän alkoi sairastella. Koko ajan satoi. Kotitalon katto vuosi.

”Kieli ja toimintaympäristö olivat taas uudet. Aloin epäillä, osaanko enää kirjoittaa. Voimani olivat loppu.”

Kause alkoi hoitaa tyhjän paperin kammoaan lukemalla suomalaisten toimittajakollegojen pitkiä juttuja ja suomalaista kirjallisuutta. Hän hankki yhteisöllisen työhuoneen Porton keskustasta ja meni mukaan harrastajavalokuvaajien ryhmään.

Löytyi kuvaajatyöpareja, joiden kanssa ideoita juttuja.

Löytyivät katonkorjaajat, jotka todella saapuivat paikalle, eivätkä vain luvanneet saapua.

Kausea auttoi se, että hän oli vaikeuksista rehellinen vakiostajilleen *Hesarissa*.

”Kerroin suoraan, etten saa juttuja synty-mään sellaisella vauhdilla kuin toivoisin.”

HANKALAA ALKUUN Portugalissa vaikutti Kausen mukaan sekin, että ulkomaanjournalismin menekki muuttui. Muutto osui aikaan, jolloin suomalaisen median talousvaikeudet syvenivät, eikä Portugali ollut suorien päivän uutisten sampo.

Palkkiot pienenevät. Jos aiemmin juttutarjouksiin vastattiin usein ”kyllä, tottakai, mielellään”, vastaus olikin noina aikoina välillä, että rahaa ei ollut tai ”odotellaan vähän”, Kause kertoo.

PILVIKKI KAUSE

- 56-vuotias freelancetoimittaja.
- Asuu kalastajakylässä Vila Nova de Gaian kunnassa Portugalin pohjoisosassa. Työskentelee naapurikaupungissa Portossa.
- Opiskeli Turun yliopistossa valtio-oppia.
- Työskennellyt freelancerina myös Puolassa ja Venäjällä.
- Työskenteli ennen freelance-uraansa Salon Seudun Sanomissa, Turun Sanomissa ja Helsingin Sanomissa.
- Avustaa säännöllisesti Helsingin Sanomia sekä muun muassa Viini-lehteä, Kuntalehteä sekä Otavamedian ja Sanoman aikakauslehtiä.

Ideoita ulapalta. Kausen koti on aivan meren rannalla, missä hän lenkkeilee päivittäin yksitoistavuotiaan Lili-villan koiran kanssa. Sieltä löytyy myös uutisaiheita, kuten muovijätteen kerääminen.

99 Kieli ja toimintaympäristö olivat taas uudet. Aloin epäillä, osaanko enää kirjoittaakaan.

Nyt palkkiotaso on hänen mukaansa hie-
man kohonnut ja juttujen menekki kasva-
nut. Uutena toimeentulon lähteenä Kause
on tehnyt matkailu- ja viinijuttuja. Se on
pakottanut omaksumaan jälleen uusia aloja.

"Viinijuttujen tekeminen on vaativaa työ-
tä. Juttuja lukevat ihmiset, jotka tuntevat ja
harrastavat viinejä."

Kause pyrkii pitämään tiivistä yhteyttä toi-
mituksiin – poikkeamaan ainakin kerran
vuodessa. Pitkät avustajasuhteet nojaavat
luottamukselle ja ahkeralle juttuideoinnille.
"Koskaan ei ole ollut tilannetta, ettei olisi
ollut lainkaan töitä."

Erityisosaamista Kausella on taloustunte-
muksen lisäksi kielissä. Hän pystyy työsken-
telemään suomen ja portugalilain ohella eng-
lanniksi, venäjäksi ja puolaksi sekä ymmär-
tää galiciaa, ranskaa, ukrainaa, espanjaa ja
ruotsia.

Voidakseen tarjota hyviä ja osuvia juttuja
Kause pysyttelee kotimaisista keskusteluista
kärkyillä seuraamalla muun muassa *Hesarin*,
Ylen, *Ilta-Sanomien* ja MTV:n uutisia.

Aika-ajoin hän saattaa käyttää lähteinä
myös suomalaisia asiantuntijoita. Se
auttaa suhteuttamaan asioita suomalaisille
lukijoille.

Välillä menee ylisuorittamisen puolelle,
Kause sanoo.

"Tietoa on saatavissa niin valtavasti eri kie-
lillä, eri näkökulmista."

SYKSYN TULLEN Pilvikki Kausen elämä muut-
tuu jälleen. Nyt jo 17-vuotiaan tyttären on
tarkoitus lähteä vuodeksi vaihto-oppilaak-
si, ja arjen pyörittämisestä vapautuu aikaa
työlle.

Kause aikoo tehdä enemmän juttuja
Espanjan puolelta. Puolalaisen kuvaajajästä-
vän kanssa on suunnitteilla dokumentti,
josta Puolan televisio on ollut alustavan
kiinnostunut.

Hän aikoo myös työskennellä ainakin jon-
kin aikaa Ruandassa, missä puoliso on töissä.
"Se olisi taas täysin jotain uutta."

Olo Portugalissa ei ole enää irrallinen ja
ulkopuolinen.

"Tähän jopa omassa kotikylässä on autta-
nut valokuvaus. Malleja on löytynyt kylän
ihmisistä", Kause kertoo.

Vila Nova de Gaian rantoja portugalilai-
semaksi ei sielunmaisema voi tulla. Meri
on olennainen osa maan kulttuuria.

"Portugalilaiset eivät olisi lähteneet löy-
töretkille merten taakse ilman horisontin
tuijottelua. Minulla on hyvät asemat tehdä
töitä täällä." ●

Kirstu kilisemään kaukomailla

Freelanceriksi ulkomaille, mutta miten? Kokeneet toimittajat kertovat viisi vinkkiä.

PAULIINA RASI, TEKSTI • VESA VALKONEN, KUVITUS

1. TEE RISKIANALYYSI
Toimittaja on täydellinen ammatti levottomille sieluille, sillä sen voi ottaa mukaan minne vain. Pelkkä vapauteen heittäytyminen ei kuitenkaan takaa ulkomaantöimittajan uraa. Brysselissä työskentelevä freelancetoimittaja **Mika Horelli** neuvoa ulkomaille mieltävää tekemään ensimmäiseksi riskianalyysin.

”Laske paikalliset elinkustannukset ja mieti, kuinka monta juttua pystyt realistisesti myymään kuukaudessa.”

Horelli tietää 17 vuoden kokemuksella, mistä puhuu. Hän on työskennellyt neljä vuotta freelancerina Kööpenhaminassa, 12 New Yorkissa ja nyt reilun vuoden Brysselissä.

Riskianalyysissä tulee ottaa huomioon myös se, kuinka paljon asuinmaan uutiset kiinnostavat suomalaista yleisöä.

”Kun lähdin Tanskaan, Suomi oli juuri liittynyt EU:hun, ja suomalaisia kiinnosti loputtomasti se, miten Tanska oli hoitanut EU-suhteensa. Yhdysvalloissa Bushin hallinto virkarikossyytteineen oli runsaudensarvi”, hän kertoo.

Aina toimittaja ei kuitenkaan voi valita asuinmaataan analyttisesti laskelmoiden.

Helena Liikanen-Renger päätyi Etelä-Ranskan Antibesiin ranskalaisen miehensä työn perässä ja perusti sinne toimittajabisneksen. Hänen mukaansa metropolien ulkopuolella elävän kannattaa suhtautua avoimesti kaikkiin aiheisiin ja laskea runsaasti verkkoja vesille. Itse hän on tehnyt uutisia Maikarille, lehtijuttuja aikakauslehtiin, kolumnia *Helsingin Sanomiin*, omaa podcastia sekä kirjoittanut blogia ja kirjoja. Uutisjuttunsa hän on kuvannut ja podcastinsa leikannut itse.

2. KÄYTÄ HYVÄKSI KUHERRUSKUUKAUSI

Ulkomaantöimittaja erikoistuu maahan tai alueeseen, ei välttämättä tiettyyn aihepiiriin. Mika Horelli kertoo, että hänen erikoistumisalueensa on Belgian ja Brysselin lisäksi koko Länsi-Eurooppa, ja hän matkustaa usein Isoon-Britanniaan, Hollantiin ja Ranskaan.

Juuri tämä erikoistuntemus on ulkomaanfreelancerin markkinarako.

Päivi Seppälä STT:ltä kertoo ostavansa mieluiten ihmisläheisiä lukujuttuja, joissa on vahva läsnäolon tuntu. STT:ssä 20 vuotta työskennellyt Seppälä koordinoi ulkomaanavustajien työtä: ottaa vastaan juttutarjoukset, tekee ostopäätökset ja sparraa toimittajia matkan varrella.

Keskity siis jutuissasi siihen, mihin Suomen-kollegat eivät pysty. Se vaatii syvällistä paikallistuntemusta, hyvää kielitaitoa ja yleisivistystä, paikallisten viestinten seuraamista ja vahvoja verkostoja,

”Harvinaisen kielen hallinta voi olla hyvä keino erottua edukseen kilpailussa.

Mika Horelli, freelancetoimittaja, Bryssel

joiden avulla löytyvät kiinnostavimmat tavikset ja puhehaluisimmat byrokraatit.

Kun tavat ja käytännöt tulevat tutuksi, työnteko helpottuu ja nopeutuu.

”Enää ei tarvitse tehdä kotiläksyjä uudestaan ja uudestaan”, Horelli toteaa.

Kannattaa silti hypätä hommiin mahdollisimman rivakasti. Alussa osaa myös katsoa asioita ulkopuolisin, suomalaisin silmin, mikä tuo pintaan usein herkkuisia näkökulmia.

OTA NÄMÄ HUOMIOON

● Verot maksetaan asuinmaahan, jos oleskelu kestää vähintään kuusi kuukautta. Tekijänoikeuskorvauksia voidaan verottaa myös Suomessa.

● Journalistiliiton jäseneksi voi jäädä tai liittyä, jos työskentelee suomalaisille viestimille.

● Eläkevakuutus ja sosiaalimaksut maksetaan yleensä asuinmaahan. Suomalaisen eläkevakuutuksen piiriin voi jäädä tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi.

3. PIDÄ SUOMI NOTKEANA On tärkeää pitää koko ajan mielessä, mikä suomalaista yleisöä kiinnostaa.

”Esimerkiksi #metoo on pinnalla, ja olemme ostaneet siihen liittyviä juttuja”, Päivi Seppälä kertoo.

Ulkomaanfreelancer onkin kuin kaksoisagentti: ei riitä, että tuntee asemapaikkansa poliittiset ja yhteiskunnalliset kiemurat, on lisäksi hallittava suomalaisen yleisön kiinnostuksen kohteet.

Lisäksi suomen kielestä kannattaa pitää huolta, Seppälä muistuttaa. Jos asuu ulkomailla pitkään eikä käytä äidinkieltään jokapäiväisessä elämässä, kieli kangistuu, eikä tilaaja halua tuhlatua käsitteilyä tunteja kielivirheiden korjailuun.

4. OPISKELE HARVINAINEN KIELI Ymmärtääkseen hyvin asuinmaansa yhteiskuntaa on pysyttävä seuraamaan paikallista mediaa. Horelli vinkkaa, ettei se kuitenkaan aina vaadi paikallisen kielen täydellistä hallintaa, sillä Google Translaten tapaiset käännösrobotit auttavat avaamaan ranskan- ja flaaminkielisiä viestimiä myös englanniksi.

”Mutta sitä virhettä ei pidä tehdä, että kääntää suomeksi. Käännösten laatu on huono.”

Suomalaisille harvinaisen kielen hallinta voi silti olla hyvä keino erottua edukseen kilpailussa, Horelli neuvoo. Jos pääsee kielitaitonsa avulla puhumaan eri asiantuntijoille kuin muut toimittajat, pystyy tarjoamaan ainutlaatuisia näkökulmia. Horelli opetteli Kööpenhaminan-vuosinaan sujuvan tanskan, ja nyt hän opiskelee sekä ranskaa että flaamia.

5. SOLMI VAHVA SUHDE TAULUKKOLASKENTAAN

Kun työskentelee itsenäisesti, on oltava kurinalainen, Horellin sanoin ”oman itsensä bossi”. Itse Horelli kehitti New Yorkin -vuosi-naan Excel-taulukkolaskentaohjelman systeemin, johon hän kirjaa tarjoamansa ideat, työn alla olevat jutut sekä budjetin.

Liikanen-Renger myöntää, että töitä saa pausia vauhdilla, jos tahtoo kunnon kuukausitulot. Hänelle freelancerius on kuitenkin myös työn sovittamista elämäntilanteeseen: kun lapset ovat pieniä ja ranskalaiset koulut vielä kiinni keski-ikäisinä, yrittäjäelämä antaa mahdollisuuden tehdä nelipäiväistä viikkoa.

Uudet haasteet ovat kuitenkin edessä. Liikanen-Renger on allekirjoittanut kolmevuotisen sopimuksen lehdistövirkamiehen työstä Suomen Washingtonin-suurlähetystössä.

”Freelancevuodet ovat opettaneet älyttömästi, enkä pelkää enää tarttua uusiin mahdollisuuksiin.” ●

Uutiskuva-addikti. Eläkkeellä oleva Heikki Kotilainen toi keräämänsä kuvalakanat näytille Journalistiliiton tiloihin Hakaniemeen. Toistuvia kuvituskuvia hän on kerännyt parin vuoden ajan. Kotilainen ei halua esiintyä "besserwisserinä", vain ihmettelevänä ja vähän huvittuneena seuraajana. "Ei uutiskuva-addiktio mihinkään katoa."

Joka päivä sama kuva poliisimerkistä

Vanhaa kuvatoimittajaa ja kuvaajaa ihmetyttää sisällöttömien kuvien viljely verkkojutuissa.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • KAI WIDELL, KUVA

” Onnettomuuspaikalle tuotiin kynttilöitä. Arkis-tokuva. ”Helsinki-Vantaan lentoasema viime helmikuussa. ”Kuvituskuva.”

Kotimaan päämedioista kesäkuussa poimitut kolme kuvatekstiä ovat yhtä sisällöttömiä kuin niihin liittyvät kuvat.

Pitkän uran tehnyttä lehtikuvaajaa ja kuvatoimittajaa **Heikki Kotilaista** löysä kuvittaminen kismittää. Hän on kerännyt muutamasta toistuvasta aiheesta kokoelman, jolla osoittaa huolensa kuvajournalismista.

Syntyi kaksi aaltopahvilakanaa poliisisympäliikkää. Kotilaisen havaintojen mukaan poliisikuvia

”Kun on kerran tehty virhe, siitä tulee helposti tapa.

käytetään kuvitusaiheena selvästi eniten, ja usein jutuissa, joissa kerrotaan rikoksista, ei varsinaisesti poliisin toiminnasta.

Muitakin esimerkkejä on. Tulipalouutisten kuvituksena saatetaan käyttää samaa paloautokuvaa kymmeniä kertoja. Kittilän kuntantalosta saisi oman lakanansa. Uutisvideoissa näkee Kotilaisen

mielestä usein geneeristä ihmisvilinää, kun aiheita voisi kuvittaa vaikka grafiikalla.

”Mielestäni on yleisön aliarviointia, ettei yhtään mietitä enempää. Kun on kerran tehty virhe, siitä tulee helposti tapa”, Kotilainen tuumaa.

KOTILAINEN TEKI 1960-luvulla alkaneen uransa muun muassa *Uudessa Suomessa*, *Pressfotossa*, *Lehtikuvassa* ja *Helsingin Sanomissa*. Hän siis ymmärtää, että aika-ajoin kuvituskuva tarvitaan. Verkossa homma on kuitenkin lähtenyt käsistä.

”Varmaan ajatellaan, että kun siellä on joku suorakaiteen muotoinen tuhrä, ihminen vilkaisee siihen automaattisesti.”

Jos asiaa kysyy kuvatoimituksista, vastaukset ovat tuttuja: moni aihe on hankala kuvittaa ja nopeakin pitäisi olla.

Helppoa ratkaisua ei ole, Kotilainen myöntää. Hän korostaa, ettei vika ole kuvaajissa, vaan kuvien tilaajissa ja käyttäjissä.

Kuvalta pitäisi vaatia samaa laatua kuin tekstiltä.

”Ymmärrän, että esimerkiksi Kittilä on kaukana ja sieltä on hankala saada kuvaa. Mutta jos eduskuntauutiset kuvitettaisiin näin slarvisti, jokaisessa uutisessa olisi kuva eduskuntatalon pylväiköstä.”

MIKSI RIKOSTEN KUVITTAMINEN ON NIIN VAIKEAA? LUE TOIMITUSTEN VASTAUKSET JA KATSO HEIKKI KOTILAISEN KOOSTEET: JOURNALISTI.FI

I **stormens öga**. Spotlights reporter Annvi Gardbergs program om silvervatten nominerades till Snöspaden 2017 bland annat för att hon lyckades lyfta upp och väcka en bred samhällsdebatt om ett tidigare relativt okänt problem.

Hårt efterspel i silvervattnets spår

JEANETTE BJÖRKQVIST, TEXT • KARL VILHJÄLMSSON, BILD

Yle Spotlights Annvi Gardberg hade räknat med att hennes avslöjande om folk som dricker silvervatten kunde ge höga svallvågor. Men hon hade inte räknat med hur hårt hennes intervjuobjekt skulle drabbas.

Det var tänkt att bli ett av de mer lättgjorda *Spotlight*-programmen. Så tänkte den garvade grävande

reportern **Annvi Gardberg** för ungefär ett år sedan, då hon fick tipset om människor som mot alla officiella rekommendationer dricker så kallat silvervatten och om att en del rentav ger preparatet åt sina barn.

"Tipset kom av vår datajournalist **Malin Ekholm**, som pratat med en läkarvän i Österbotten. Hen hade uttryckt oro över att så många patienter använder silvervatten på det här sättet. Efter det hade Malin kollat att det fanns några stora

slutna Facebook-grupper och ungefär där tog jag över. Jag hade aldrig hört om silvervatten, men gick under eget namn med i tre av grupperna och började läsa på."

Bland de mest framträdande debattörerna i grupperna fanns, föga överraskande, företagare som säljer silvervatten och det var också dem Gardberg intresserade sig särskilt för. Företagarna hävdade att silvervatten kan bota och förebygga en lång rad olika sjukdomar och att det går att dricka. Sådana här påståenden är olagliga för den som säljer en produkt som varken är ett läkemedel eller ett livsmedel.

"Jag kontaktade Fimea som helt lagenligt blixtnabbt kontaktade företagarna. När jag ringde företa-

garna var de redan mycket försiktiga. Ingen ville ställa upp för intervju utom svenska **Anders Sultan** som gick med på att bli intervjuad per e-post."

SÅ LÅNGT verkade det handla om en journalistiskt ganska klar grej.

Företagare marknadsför på felaktiga grunder ett preparat, som myndigheterna har en annan syn på. Den här marknadsföringen har övertygat ett antal vanliga människor, som därefter förtär ett preparat som i värsta fall kan vara farligt.

Sedan gällde det bara att hitta människor som vill lägga fram sin syn på saken.

"Att hitta ett case var lite svårare. Många sa att de inte vill prata

Hundratals och hundratals kommentarer, många av dem våldigt elaka.

om det, att det är känsligt. Jag hittade tre finlandssvenska kvinnor som offentligt hade bloggat om att de använder silvervatten, som hjälp mot magsjuka, förkylning och andra åkommor. En skrev också öppet att hon gett silvervatten åt sitt barn.”

Slutligen ställde en av kvinnorna, **Linda Holm**, tillsammans med sin väninna **Carolina Beijar**, upp i programmet. Innan filmningen var Gardberg noggrann med att försäkra att hon inte var ute efter att svartmåla någon, men att hon kommer att ställa kritiska frågor till alla som medverkar.

I samma veva började ändå samtal med forskare och toxikologer leda till flera andra sidospår. Det som initialt skulle vara ett ganska enkelt ihopsamlat paket började rinna över bräddarna. Bland många krokar var Östra Finlands universitet, som lovade testa silvervattnet för att se vad det egentligen innehöll. Gardberg fick också tag i amerikanskan **Rosemary Jacobs**, som blivit silverförgiftad som tonåring.

”Slutligen blev det sedan en massa övertid, extra filmdagar och så mycket material att allt inte rymdes med i ett program.”

ANNVI GARDBERG har arbetat stora delen av sin karriär – över tjugo år – vid Svenska Yle. Vid sidan av hennes huvudsakliga grävarbete på Spotlightredaktionen har hon skrivit böcker, gjort radiodokumentärer och inte sällan är det både svåra och tabubelagda ämnen som finstämt behandlas i hennes rapportering.

”Jag har alltid varit mycket mån om att behandla mina intervjuobjekt med respekt. Det var jag också den här gången. Jag lät dem förbereda sig och läsa manuskript för sin egen andel av programmet.”

Under researchfasen hade det redan stått klart att motsvarande rapportering i Sverige hade lett till omfattande angrepp mot journalister och mediehus. Därför vidtog nödvändiga åtgärder inom

Yle, som har en egen säkerhetsavdelning.

Däremot var beredskapen för kommentarstormen som drog igång med rasande kraft då programmet med vidhängande webbmaterial publicerats inte den starkaste.

”Det höll på i flera dygn. Hundratals och hundratals kommentarer, många av dem väldigt elaka. På vår egen sajt hade vi fullt upp med att förhandsmoderera, men det pågick flera andra hetsiga diskussioner om de artiklar och videor vi delat på Facebook, de var svåra att hinna med i.”

”Lärdomen i det här fallet var nog att vi behöver fundera noggrannare när vi öppnar för kommentarer. Och i de fall vi gör det så behöver det finnas resurser att bemöta allt det som eventuellt väljer in. Nu publicerade vi på en söndag och vi var helt enkelt för få på jobb.”

Både de som var för och de som var mot silvervatten rasade. Och bland dem som fick kring öronen fanns också mammorna, som ställt upp i programmet.

”Vi skyddade dem så gott det gick, men vi kunde inte ha koll på allt som skrevs på andra ställen än våra sajter.”

Spotlightprogrammet fick större genomslagskraft än Gardberg eller någon på *Spotlight* hade väntat sig. Myndigheterna varnade för silvervatten och ingrep mot ett av företagen. Läkarförbundet krävde att Finland får en kvacksalverilag.

Men när den värsta debatten hade rasat klart kom nästa smäll.

”Vid årsskiftet gick (ex-riksdagsledamot) **Mikko Kärnä** (C) ut med att att han polisanmäler den yngre mamman som oombedd hade sagt att hon lägger silvervatten i nappflaskan så att vattnet hålls rent och barnet friskt. Då blev jag faktiskt ledsen, jag hade hellre sett att han hade riktat uppmärksamhet mot företagarna som marknadsförde här preparaten på fel grunder. Kvinnorna har handlat i god tro, de var modiga som ställde upp på

en intervju och de hade redan fått otäck feedback efter programmet.”

Den minst sagt emotionella åsiktsstormen drabbade också med fördröjning Annvi Gardberg själv. I maj publicerade hon nästa sjuk med material om silvervattnet och nu gav sig kritikerna också direkt på hennes person.

Även om det känns obehagligt är hon ändå mer bekymrad över sina huvudpersoner. I och med publicering utlämnas de till sociala domstolar.

Efter Kärnäs polisanmälan överväger dessutom åklagaren i det här fallet om det ska väckas åtal mot båda mammorna.

ANNVI GARDBERG befärar att de tidvis hätska drev som startar ur journalistisk rapportering kan betyda att vi i framtiden får allt svårare att hitta dem som är beredda att ställa upp på intervju.

Det här behöver redaktionernas ledningar också vara medvetna om.

”När jag gjorde följande program om gatuhundar som importerats till Finland och bär resistent bakterier var jag väldigt mån om att mina huvudpersoner inte skulle råka illa ut. Vi öppnade inte alls för kommentarer. Och jag drog en lättnadens suck när huvudpersonerna efteråt var nöjda, de till och med gillade programmet.” ●

ANNVI GARDBERG, 52

● Annat jag sysslat med: Paddlat kajak, odlat i trädgård, skrivit bok (Över branten – bröder i krig 1917–1918 med Anders Gardberg och Aapo Roselius).

● Om jag inte var journalist, så: Skulle jag skriva flera böcker.

● Motto i yrkeslivet: Iver och ihärdighet!

● En händelse jag minns från jobbet: Många möten med människor med viktiga berättelser.

LINA LAURENT • lina.laurent@vintermedia.fi SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST FRÅN HELSINGFORS OCH KURU.

Stuntreportrar och föregångare

Ar 1887, efter att ha fått otaliga nej från redaktioner som inte var intresserade av att anställa en ung kvinna utan journalistisk erfarenhet, fick **Elisabeth Cocharan** till slut napp. Under pseudonymen Nellie Bly fick hon jobb på *New York World* och hennes första uppdrag kom att prägla hela hennes karriär.

Under falsk identitet och med påhittade symptom lyckades Bly bli inlagd på det ökända mentalsjukhuset på Blackwell Island. Redan den första artikeln i serien *Ten Days in a Madhouse* (Tio dagar på ett dårhus) väckte enorm uppmärksamhet. Bly observerade, hon beskrev sjukhuset från insidan, och hon utgick från sin egen erfarenhet.

JAG STÖTTE på Bly efter att ha lyssnat på **Fatima Bremmers** sommarprat i Sveriges Radio. Sommarpratet handlade om den svenska journalisten **Ester Blenda Nordström** som under falsk identitet tog anställning på en bondgård 1914 för att kunna skriva om pigornas arbetsförhållanden. I beskrivningarna av Nordström och i recensionerna av Bremmers biografi om henne (*Ett jävla solsken*, 2017) är det vanligt att stöta på mening- en "hon wallraffade långt innan termen uppfunns". **Günter**

Wallraff, en tysk journalist som från 1970-talet och framåt blev berömd för sina avslöjande och för sina arbetsmetoder, fick ge namn åt en hel genre.

”Stuntreportrar- na kartlade bland annat utbudet av illegala aborter

NELLIE BLY blev ett nationellt fenomen i USA och inspirerade många andra unga kvinnliga journalister i slutet av 1800-talet. Hon och hennes efterföljare började kallas stuntreportrar eller närmare sagt "girl stunt reporters". Stuntreportrarna kartlade bland annat utbudet av illegala aborter, beskrev fabriksarbetarnas vardag och den allmänna sjukvården. Deras, liksom senare även Nordströms reportage, startade samhällsdebatter och väckte krav på förbättringar för utsatta.

STUNTREPORTAGEN FINNS än i dag, djuplodade grävande reportage som utnyttjar metoden att under falsk identitet försöka beskriva ett skeende inifrån. Men det finns också, i stor utsträckning, stuntreportage där det känns som om redaktörens eller redaktionens upplevelse

spelar en större roll än publikens. Reportage där stuntet är i fokus, inte en metod för att komma åt sanningen.

VID SIDAN om alla mer eller mindre absurda test (Fungerar Nokias telefon som vibrator? Hur hett känns det i en varm bil? Glasstest med flera) har redaktörer prövat på att leva som fattiga, synskadade och rullstolsbundna. Ett av de färska och mer absurda exemplen är tidningen *Turkulainens* artikel från i våras där en redaktör kläddes ut till rom för att testa hur romer bemöts. Hade tidningen varit intresserad av sanningen skulle den ha intervjuat romer, människor med egna erfarenheter.

MEDAN REDAKTIONER planerar nästa stunt, för jag tror det finns ett behov av dem bara de görs med ärliga motiv och med etiken i fokus, kan de läsa **Elin Westerlunds** reportage i *Hufvudstadsbladet* 3 augusti. Reportaget handlar om det finlands-svenska teckenspråket och kompletteras med Westerlunds kolumn *Ett ofrivilligt utanförskap* där hon berättar om hur det är att ha nedsatt hörsel. Texterna genomsyras av kunskap och insikt. De är inte resultatet av redaktörens spännande "pröva-på-dag", sådana kan man ha på sin fritid.

BÄRLUND VILL LOCKA FLER JOURNALISTER

Från augusti är **Johan Bärlund** ny rektor för Social- och kommunalhögskolan i Helsingfors. Han ser det som en stor utmaning att åter få upp intresset för journalistikstudier.

"Branschens ekonomiska problem har på senare tid avspeglat sig på ett minskat söktryck till journalistutbildningar. Det kommer att behövas välutbildade journalister även i framtiden och Soc&Kom har ett riksansvar att producera journalister för den svenskspråkiga mediemarknaden i Finland", säger Bärlund.

Han räknar upp några metoder för att öka intresset.

"Vi har Uni på väg, där vi åker ut med våra studerande till gymnasier och berättar om journaliststudier. Det är också viktigt att utbildningen syns i medier. Dessutom kan samarbetet med Arcada ytterligare utvecklas."

Bärlund har gjort sig känd som professor i juridik, men han har även medverkat som expert i *Hufvudstadsbladets* juristspalt och sitter som ordförande i Svenska språknämnden i Finland.

HSS MEDIA REKRYTERAR REPORTRAR

Senast i oktober kommer HSS Media att ha två nyanställda reportrar, varav en kommer att bli placerad i Vasa och en i Jakobstad. Ansökningstiden gick ut sista juli och **Kenneth Myntti**, chef-redaktör på *Österbottens Tidning*, är nöjd med skörden av sökanden.

"Vi fick in tio ansökningar till den tjänst som är placerad i Jakobstad. Jag önskar att jag hade fler tjänster att dela ut för det finns gott om kompetenta journalister", säger Myntti.

De två journalisterna kommer att arbeta som nyhetsreportrar vid HSS Medias digitala nyhetsdesk.

"Alla i branschen är införstådda med att vi numera i första hand jobbar med webbnyheter och sedan på kvällen gör vi en papperstidning."

I samma annons sökte HSS Media även inhoppare.

"Vi märkte i början av sommaren att vi förbrukat alla krafter vi haft tillgång till och därför behövde hitta nya inhoppare. Den delen av annonsen har vi inte fått så mycket respons på."

Johan Svenlin

Kaverin asialla

MINNA UUSIVIRTA, TEKSTI • ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

Milloin freelancerin tulee jäävätä itsensä jutunteosta? Vaakalaudalla on toimittajan maine.

Jos politiikantoinnissa on puolueaktiivi tai jos taloustoimittaja omistaa ison tukun osakkeita, hän on jäävi käsittelemään jutuissaan omaa puoltaan tai kyseistä yritystä. Mutta miten freen tulisi toimia, jos tekee sekä journalismia että viestintää? Ei-journalistisen työn osuus freelancerien ansioista on ollut kasvussa, joten moni miettii asiaa.

"Talouteen ja valtaan liittyvien kytkösten lisäksi ongelma voivat olla yritysten vaihtolosopimukset, jotka rajaavat freelancerin työskentelyä", sanoo Suomen freelance-journalistien (SFJ) toiminnanjohtaja **Anna Kähkönen**.

Noora Vaarala on pohtinut jääviyskysymyksiä freelancerina, työsuhteisena sekä istuessaan SFJ:n hallituksessa.

"Freet ovat näissä asioissa tarkkoja eivätkä suostu mihin tahansa, vaikka se vaikuttaisi tuloihin", Vaarala sanoo.

Joskus tilaaja varoo ostamasta juttuja freeltä, jolla on aiheeseen liittyviä kytköksiä. Toisinaan sidonnaisuudet eivät ole ongelma ostajalle, vaikka freelancer niin kokisi.

"Free on vastuussa maineestaan, päätoimittaja julkaisun brändistä ja uskottavuudesta. Siksi näitä pitää miettiä itse", Vaarala toteaa.

Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja **Elina Grundström** muistuttaa, että freelancer ja jul-

kaisija ovat molemmat vastuussa *Journalistin ohjeiden* noudattamisesta.

"Toivon, että freelancereilla on kollegoja, joiden kanssa keskustella näistä aiheista, ja että ostajilla on aikaa pohtia mahdollisia jääviystilanteita avustajien kanssa", Grundström sanoo.

TOIMITUKSISSA ESTEELLISYYTTÄ mietitään myös siksi, että etenkin pienillä paikkakunnilla kytkökset tulevat helposti esiin joka tapauksessa. On siis parempi olla avoin.

"Kyse on myös juttutyypistä. Featureissa tai henkilöjutussa voi olla ok, jos toimittaja ja haastateltava tuntevat toisensa. Olen iloinen, jos freelancer kysyy jääviysasioista. Silloin voimme katsoa, onko tilanteessa ongelmaa", kertoo *Hufvudstadsbladetin* päätoimittaja **Susanna Ilmoni**.

Pulmia voi syntyä silloinkin, jos toimittaja on mukana kansalaisjärjestön organisaatiossa.

"Harrastuksia saa olla, se ei vie uskottavuutta, mutta esimerkiksi järjestön varainhankintaan liittyvissä asioissa jääviys voi tulla vastaan", sanoo *Keskisuomalaisen* uutispäällikkö **Keijo Lehto**.

"Sidonnaisuus syntyy ainakin silloin, jos joku maksaa sinulle jotain. Toisaalta hyöty ei läheskään aina ole taloudellista. On oltava itselleen rehellinen. Ihmisellä on voimakas taipumus ajatella olevansa riippumaton", Elina Grundström sanoo.

"Riittääkö, että sidonnaisuudesta mainitaan jutun lopussa? Tekee se kirjoittajasta asiantuntijan ja

lisää lukijan luottamusta vai kyseenalaistaako riippumattomuuden", Grundström jatkaa.

JÄÄVIYTTÄ VOI joutua pohtimaan myös perhesuhteiden takia. Ylen urheilutoimittajan **Laura Arffmanin** puoliso on maajoukkuehiihtäjä **Anssi Pentsinen**. Arffman on suhteen alusta asti pitänyt selvänä, ettei tee Pentsisestä juttuja. Pyeongchangin olympialaisten aikana Yle linjasi, ettei hän tee aviomiehettään myöskään hikihaastatteluja suorituksen jälkeen.

"Olen käynyt nämä asiat läpi esi- miesteni kanssa ja saanut yleisöltä ainoastaan positiivisia kommentteja", Arffman sanoo. Kritiikkiä on

hänen mukaansa tullut toimittajilta Ylen ulkopuolelta. Se on tuntunut kapeakatseiselta, sillä eturistiriitoja voi syntyä myös ystävyys-suhteista tai silloin, kun toimittaja kirjoittaa urheilijasta kirjan ja käsittelee samaa henkilöä jutuissaan.

"Olemme olleet luupin alla, joten tässä on pitänyt olla tarkkana." •

JUTTUA VARTEN ON HAASTATELTU MYÖS LÄNSI-SAIMAAN SANOMIEN PÄÄTOIMITTAJAA MATIAS LÖVBERGIÄ SEKÄ FREELANCETOIMITTAJAA PASI KIVIOJAA.

• TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

JOURNALISTIN OHJE 4

JO 4: Journalisti ei saa käyttää asemaansa väärin. Journalistin ei pidä käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus.

anna hyvän kiertää

LAURA KOPONEN, 36

● Tiedetoimittaja, joka on perehtynyt erityisesti kosmologiaan ja teoreettiseen fysiikkaan.

● Työskennellyt vuodesta 2009 alkaen *Tähdet ja avaruus* -lehden toimitussihteerinä.

● Väitellyt vuonna 2010 Aalto-yliopistosta laskennallisen fysiikan alalta.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

Kaksin silmin. Kun tutkijanura ei tuntunutkaan omalta, Laura Koponen ryhtyi hyödyntämään tietoaan tiedetoimittajana. Tähtitieteessä eniten uutta raportoitavaa kertyy astrobiologian ja eksoplaneettojen tutkimuksesta. ”Ehkä maapallon hankaluudet ajavat ajattelemaan elämän edellytyksiä muualla avaruudessa.” Kuva otettiin Helsingin observatoriossa, jossa on myös Koposen työnantajan Ursan tiloja.

JANNE YLÄJOEN VALINTA

Keskisuomalaisen ulkomaantointimittaja **Janne Yläjoki** valitsi esiteltäväksi *Tähdet ja avaruus* -lehden toimitussihteerin **Laura Koposen** jutun *Huonosti käyttäytyvä universumi*:

”*Tähdet ja avaruus* tarjoaa mahdollisuuden pieneen pakomatkaan omasta arkitodellisuudesta. Lehti ei vedä liikaa mutkia suoriksi eikä yritä koskella ketään. Silti se on populaari lehti ilman matemaattisia kaavioita tai lähdeviiterkkelmiä. Monimutkaisinkin asia selitetään niin, että kuka tahansa voi sen käsittää ja tarjoillaan upean grafiikan kera. Hyvää toimituksellista työtä.

Numeron 4/2018 huippujuttu oli *Huonosti käyttäytyvä universumi*, joka valotti sitä, miten vähän me edelleen tiedämme universumin laajenemisesta.”

Arjen ympyröitä ylemmäs

NINA ERHO, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

”Maailmankaikkeus näyttää laajenevan eri vauhtia riippuen siitä, millä tutkimusmenetelmällä asiaa tarkastellaan. Olimme seuranneet aihetta, ja kun Hubble- ja Gaia-teleskooppien uudet havainnot keväällä tulivat, halusimme jakaa siitä lukijoille tietoa”, kertoo *Tähdet ja avaruus* -lehden toimitussihteerin **Laura Koponen** juttunsa *Huonosti käyttäytyvä universumi* taustasta.

”Kävin haastattelemassa juttuuni **Hannu Kurki-Suoniota**. Hän luotsaa Helsingin yliopistossa ryhmää, joka on osallistunut Planck-satelliitin tulosten analysointiin. Planck käyttää eri tutkimusmenetelmää kuin Hubble.

Ulkomaisilta tutkijoilta pyydän yleensä sähköpostikommentit, mutta tällä kertaa hyödynsin tutkimusryhmien lehdistömateriaaleja. Koska suuri osa kirjoittajistamme on laillani asiantuntijataustaisia, tietosisällön kokoaminen sujuu. Vaikeampaa on nyhtää haastateltavilta anekdootteja työstä.

Lukijakunnassamme on tutkijoita, mutta suurin joukko on taivaan ilmiöistä kiinnostu-

neita ihmisiä, joilla ei ole erityisiä taustatietoja. On myönteinen haaste auttaa heitä hahmotamaan tähtitieteen ja fysiikan kokonaisuuksia. Juttuideoidemme lähteitä ovat kansainväliset tiedeuutisvuvustot, verkostomme kotimaassa, NASA:n ja muiden alan toimijoiden tiedotteet sekä ulkomaiset tiedelehdet.

Vaikeinta työssä on tieteen eturintamaan liittyvä epävarmuus, ja joudun usein kirjoittamaan ’mahdollisesti, kenties, saattaa olla’. Usein on vaikea päättää, milloin jokin tieto on raportoitavaksi sekä riittävän uusi että riittävän varma. Myös universumijutun pointti voi kadota, jos ilmenee, että eri tuloksia ei selitä mikään sen kiinnostavampi kuin mittausvirhe.

Toimitussihteerinä tuntuu hienolta nähdä ’omin käsin tehty’ lehti kahdeksan kertaa vuodessa. Vaikka aihepiiri on rajattu, saan pyöritellä kokonaisen universumin asioita eri näkökulmista. Lukijat kertovat usein, että avaruusasiat ovat keino tajuta isompaa skaalaa ja kohottaa arjen yläpuolelle. Olen samaa mieltä – ja iloinen saadessani kokea sen joka päivä.”

Husiksen kulisseista

Kukapa meistä ei olisi urallaan törmännyt mediapomoihin, joiden kehitysideat tuntuvat vieraantuneen todellisuudesta?

Sen sijaan harvinaisia ovat seikkaperäiset julkiset selostukset aiheesta. Sellaisen antaa toimittaja **Staffan Bruun** kirjassaan *Mies joka rakasti uutisia*. Bruun työskenteli *Hufvudstadsbladetissa* 36 vuotta ennen irtisanoutumistaan vuonna 2015.

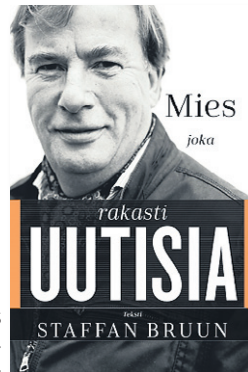
Bruun omistaa kirjansa lopun *Hbl:n* parille viime vuosikymmenelle. Hän kertoo sisällön kehittämisen unohtumisesta, utopistisista verkkohankkeista, työntekijöiden ikävästä kohtelusta ja *Hbl:n* ja paikallislehtien yhdistämisestä. Osa ilmiöistä on koko alalle tuttuja, mutta yksityiskohdat hätkähdyttävät, ja kuten Bruun kirjoittaa: *Hbl:n* alamäki on ollut poikkeuksellisen jyrkkä.

Ikävimpään valoon joutuvat **Barbro Teir**, **Kaj-Gustaf Bergh** ja **Christoffer Taxell**. Teir oli KSF Median toimitusjohtaja ja kustantaja keväteen 2016, Konstsamfundetin toimitusjohtaja Bergh jää tänä vuonna eläkkeelle

ja Taxell luopui alkuvuodesta sen hallituksen puheenjohtajuudesta. Asioita nyt uudelleen ajattelemaalla valtakunnallinen ruotsinkielinen lehti voidaan vielä pelastaa, Bruun kirjoittaa.

Kokonaisuutena Bruunin kirja on ”toimitajamuistelmät”. Uran anekdooteista moni toimii historian kertauksena. Vaikka Bruunista tuli toimittaja vastoin tahtoaan, rakkaus lajiin kuultaa joka riviltä.

Nina Erho

STAFFAN BRUUN: MIES JOKA RAKASTI UUTISIA. SILTALA.

Ei olisi paha, jos välillä olisi ”valistavampaa”, klassista tiedonvälitystä, jossa faktat ja fiktio pysyvät omilla nurkillaan. Maailmassa ja EU:ssa tapahtuu paljon erilaista vaikuttamista ja vääristelyä, joten laatumedian on pidettävä selkeä suorana ja journalismin lippu korkealla.

Ylen uusi toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttila
Markkinointi & Mainonnassa
10. elokuuta

Mediassa puhutaan faktojen lisäksi usein siitä, miltä asiat näyttävät. Media on pitänyt aktiivisesti eri yhteyksissä esillä sukupuolten tasa-arvoa ja raportoinut siitä, minkä verran miehiä ja naisia eri organisaatioihin on rekrytoitu, ja miten tasa-arvo työpaikoilla sekä pörssiyritysten hallituksissa toteutuu. Tätä taustaa vasten tuntuu erikoiselta, että mediayhtiön oma hallitus on all male panel.

Toimittaja Tatu Kuukkanen
Ylen verkkosivuilla 10. elokuuta

Journalismia on monenlaista, mikä uutistoimituksissa usein unohtuu. Aikoinaan, joidenkin mielestä ”vanhoina hyvinä aikoina”, journalismi oli sitä mitä journalistit päättivät tehdä. Nyt kun journalismi joutuu yhä enemmän taistelemaan olemassaolostaan markkinoilla, mittaristossa korostuu, millaisia tuloja se tuottaa. Tämä on realiteetti varsinkin rajun kilpailun markkinoilla, mutta kirkasotsaisille journalisteillemme kauhistus tai tabu.

Lappeenrannan teknillisen yliopiston
työelämäprofessori Atte Jääskeläinen
7. elokuuta Kalle Pirhosen blogissa

Yhteistyöjournalismi ei kilpaile toisten toimitusten ja mediatalojen kanssa. Se ei tähtää uutisvoittoihin ja skuuppeihin, vaan suurempiin yhteiskunnallisten vääryyksien paljastamiseen, joihin sen omat resurssit eivät yksinään riittäisi.

Fakthan uutispäällikkö Ninni Myllyoja
Markkinointi & Mainonnassa 7. elokuuta

VESA HEIKKINEN Twitter: @tosentti
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Somekansa sokissa

Journalistisissa teksteissä on tiheenevään tahtiin vilahdellut sana somekansa. *Aamulehti* (14.5.) kertoo itäisen Euroopan somekansen kohiseen Adidaksen uusista vaatteista. *Ilta-Sanomien* (5.4.) mukaan somekansa oli sokissa **Amanda Aholan** televisioesiintymisen takia. *Ilta-lehti* (1.7.) uutisoi, että somekansa suivaantui **Ville-Galleen**, joka julkaisi Instagram-videon tunteuttomasta miehestä.

Some otettiin yleiskieltä kuvaavaan Kieli-toimiston sanakirjaan vuonna 2012. Se määritteli sanakirjassa yhä tyyliään arkiseksi. Some-alkuisista sanoista sanakirjassa on some-riippuvuus, mutta ei esimerkiksi sellaisia sanoja kuin somekoku tai someraivo.

Somekansaakaan sanakirja ei vielä tunne. Sanan suosio näyttää kuitenkin nousevan kohisten. Somekansasta onkin verkkoteksteissä moneksi: se raivostuu, suree, vähät välittää, ylistää, rakastuu, on sekaisin, kuohuu.

Somekansa selvästi kelpaa osalle journalistisista sekä uutisen lähteeksi että aiheeksi. Välillä sanan käytössä on havaittavissa yleistävää ja liioittelevaa mutkat suoriksi -ajattelua. Monen ihmisen pitää olla somessa sokissa, jotta voidaan rehellisesti väittää, että somekansa oli sokissa? Tai kuka suivaantui, kun somekansa suivaantui? Todennäköisesti somessa on sellaisiakin ihmisiä, jotka eivät olleet sokissa eivätkä suivaantuneet. Ja mistä somesta nyt oikein puhutaan?

Kun pohditaan sanan somekansa merkityksiä, joudutaan pureutumaan myös sanan kansa merkityksiin. Niitä on sanakirjassa esitelty monia, muun muassa ’epälukuinen, suuri ihmisjoukko’.

Yksi sokissa olija ei varmaankaan riitä vielä kansaksi, ehkä ei kaksikaan. Mutta olisiko kolmesta jo kansaksi, ainakin somen sokkikansaksi?

uusiin tehtäviin

KUKA?

Stefani Urmas, 38, aloitti elokuun alussa Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan visuaalisuudesta vastaavana päällikkönä. Aiemmin hän työskenteli *Aamulehden* ja Alma Regionsin ulkoasupäällikkönä. Viime lukuvuonna Urmas suoritti USC Annenbergissa Los Angelesissa maisterin tutkinnon digitaaliseen uutisdesigniin erikoistuen.

Hyvä draivi viehättää Ylessä

Olit Almassa 11 vuotta. Miksi halusit vaihtaa työpaikkaa? Uudistumisen halu ajoi minut opiskelemaan Yhdysvaltoihin, ja se sama halu vei minut Yleen. Alma oli hyvä työnantaja, siksi siellä niin kauan viihdyinkin. Nyt oli kuitenkin tarjolla työpaikka, jota ei voinut ohittaa.

Mikä Yleen vetää?

Ylessä on hyvä draivi päällä digipalveluiden kehityksessä. Kun olin Alman tuotekehityksessä mukana designeerina, Yleä sai katsoa ylöspäin ja ihaillen. Siellä kehitettiin rohkeasti uutta. Eteenpäin menemisen meininki viehättää.

Olet palkittu printtvisualisti. Miten sinulta sujuu liikkuva kuva?

Auttavasti, mutta näkemystä löytyy. Myönnän auliisti, että Yleltä oli rohkea veto palkata henkilö, jolla ei ole broadcastkokemusta. Minun tehtäväni ei ole vääntää kuvaa kädet savessa, vaan tarjota muille parhaat mahdollisuudet siihen.

Tehtäväsi Ylessä on uusi.

Mitä siihen kuuluu?

Työni on visuaalisuuden linjaamista, kehittämistä ja esi-

merkiksi tekemisen tapojen yhtenäistämistä. Iso työ on asian korostaminen päivittäisessä keskustelussa: siinä, että visuaalisuutta vaalitaan, hierotaan ja kehitetään. Yhdenmukainen ilme ei synny niin, että tehdään perinpohjainen tyylikirja ja nostetaan jalat pöydälle.

”Ei Amerikassa sellaisia ihmeitä tehdä, johon ei Suomessa pystyittäisi.

Millainen on hyvä esimies?

Täytyy löytyä empatiaa, mutta täytyy myös linjata ja viestiä selkeästi päämäärästä – ja antaa tilaa. Hyvä ”visuesimies” tuntee alaisensa ja sopeutuu yksilöiden tapaan tehdä työtään. Ei johtajan kannata puristaa luovuutta kuplivia henkilöitä tiukkoihin muotteihin.

Onko visualisti journalisti vai ”resurssi”?

Ehdottomasti journalisti. Tilaa-tuottajamalli on passivoiva. Jokaisen journalistissa työyhteisössä toimivan visualistin täytyy olla mat-

kassa journalistin asenteella. Visualistien täytyy olla mukana kehittämässä toimintaa, ja siitä pitää olla ylpeä.

Opiskelit vuoden Yhdysvalloissa. Mikä on tärkein oppi?

Löysin täältä upean mentorin, **Jaime Levyn**, joka on maailmankuulu User Experience-strategi. Ammatillinen identiteettini on mennyt siihen suuntaan, että olen myös itse UX-designer, digitaalisten tuotteiden kehittäjä. Se on iso muutos. Se ei silti ole niinkään syönyt uutisdesignerin identiteettiä, vaan syventänyt sitä.

Miltä kotimainen mediakenttä näytti Kaliforniasta käsin?

Suomalaisesta journalismista sai olla ylpeä – ammatitaidostamme ja riippumattomuudestamme. Ei Amerikassa sellaisia ihmeitä tehdä, johon Suomessa ei pystyittäisi.

Mitä jää ikävä printissä?

Tykkään lukea printtiä, tykkään tehdä printtiä ja tykkään hipelöidä sitä. Digipuolella on vain niin paljon enemmän mahdollisuuksia. Se on vaikeampi, mutta kiehtovampi maailma.

Marja Honkonen

SATTUU TAPAHTUU

Oikein ajoitetut sanat

Tunnelma Sanomatalon neuvotteluhuoneessa marraskuisena iltapäivänä oli lähes itkuinen. Yt-neuvottelut olivat taas kerran alkaneet ja *Taloussanomien* pääkätehtäjä olivat kokoontuneet puimaan tilannetta.

Pääläluottamusmies kertasi vaihtoehtoja, joita oli vähän. Hän kertoi meille prosessin kulun ja vältteli turhaa lopetelyä kaiken kääntymisestä parhain päin, mutta kohtasi vaihtelevasti oirehtivan porukan silti lempeän ymmärtäväisesti.

Toimituksen puolella työntekeä jatkui lähes normaalisti. Neukkarin ohi meni kiireisiä kollegoita, joita katselin itsekin vähän katkerana. Miksi juuri minä olen täällä murehtimassa enkä tuolla tekemässä töitä? Saanko enää koskaan töitä, jos nyt tulee lähtö?

Myös positiivinen uho nousi välillä pintaan – ihan sama, miten tässä käy.

Samassa yksi vakituisista toimittajista astui huoneeseen. Hänellä oli kiirellistä asiaa pääläluottamusmiehelle, joka yritti selkein elein viestittää, että nyt ei todellakaan ole sopiva hetki kysellä työjutuista.

”Ai mikäs palaveri teillä olikaan? Vai että määräaikaisia. No, sori sori”, toimittaja pyöritteli ovensuussa ja poistui paikalta. Hänen selkäänsä suunnatut henkiset tikarit olisivat reiittäneet paksummankin palttoon.

Palaverihuoneeseen laskeutui entistä synkempi hiljaisuus, kunnes sama toimittaja palasi neukkarin ovelle ja huikkasi pohjallaista saarnamiestä matkien.

”Älkääpäs nyt murehtiko. Korkeemmas käres me kaik ollaan määräaikasia.”

Koko huone repesi hysteeriseen nauruun, ja palaverista poistui joukko tulevaisuuteen-sa uskovia määräaikaisia.

Manu Marttinen

KIRJOITTAJA TYÖSKENTELI TALOUSSANOMISSA 2000–2005.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Markkinajohtaja. Ohjelmapäällikkö Nina Jokiaho nosti Radio Novan Suomen viime vuoden kuunnelluimmaksi kaupalliseksi radiokanavaksi.

Kuuntelijan kuuntelija

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI • HELI BLÅFIELD, KUVA

Radio Novan ohjelmapäällikkö Niina Jokiaho hilasi kanavan takaisin huipulle.

Satoja tuhansia kuulijoita vuosikymmenen alkupuolella menettänyt Radio Nova on noussut takaisin huipulle. Bauer Median omistukseen loppuvuodesta 2015 siirtyneellä kanavalla on nyt viikossa liki 1,2 miljoonaa kuulijaa.

Ohjelmapäällikkö **Niina Jokiaho** valittiin maaliskuun Radiogaalassa toista kertaa peräkkäin vuoden ohjelmapäälliköksi. Hänet mainitaan

palkintoperusteissa Novan menestyksen tekijäksi, ”jonka systemaattinen työ kanavan pääjehuna on tuonut Novalle markkinajohtajuuden takaisin”.

Pitkään Ylen ajankohtais-, tiede- sekä uutistoimituksissa ja sitä ennen Radio 957:ssä ja Järviradiossa toimittajantöitä tehnyt Jokiaho palasi kaupalliseen radioon syksyllä 2011. Novan ohjelmapäällikkö hän on ollut alkuvuodesta 2016 saakka.

Jokiaho nostaa Novan valtiksi kuulijakilpailussa radiopersonien ja musiikillisen linjan lisäksi myös journalismiin.

”Jo Novan brändiin on kirjoitettu luotettavuus, ja minulle toimittajataustaisena ihmisenä uutistemme laatu on tärkeää. Uskon, että luotettava uutistoiminta voi olla myös viihdyttävää.”

JOKIAHO SANOO, että kanavan pitää kuunnella kuulijoitaan ja tietää, mitä he Novalta haluavat. Siksi kuulijoita tutkitaan jatkuvasti, kuten musiikkiakin.

”Kappaleiden tempoa ja energiatasoa myöten sopiva musiikki ja kuulijoille tutuiksi tulleet juontajapersoonat ovat kanavalle yhtä vahvoja valtteja”, Jokiaho sanoo.

Ohjelmapäällikön toimenkuva on liki pökökerrättävän laaja. Jokiaho muun muassa vastaa ohjelmakartasta, vastailee kuulijapalautteeseen, buukkaa haastateltavia, hoitaa kanavapromootiot, vuosisuunnitelmat ja palautekeskustelut.

Jokiaho sanoo, että erityisen tärkeää on välittää ihmisistä.

”Juontajat panevat persoonansa likoon joka päivä. Se ei ole helppoa ammattilaisia, meillä ja kilpailijoilamme. On tärkeää pitää juontajistamme huolta ja saada heidät viihtymään.” ●

kolumni

Kesä koko vuoden

Vaikka kuinka tykäisi työstään, kasvot työpaikan hissin peilissä näyttävät loman jälkeen hätkähdyttävän erilaisilta kuin ennen sitä.

Kalpeuden tilalla on päivetystä, pinttynyt tumma on liuennut silmien alta, kireys kaikonnut suun ympäriltä.

Sama tuntuu ensimmäisen työpäivän kokousoydyssä. Vaikka syksyn suunnitelmiin orientoituminen teettää töitä, se ei väsytä eikä stressaa, vaan mieli uskoo vakaasti: kyllä se siitä.

Miten olotila säilyisi marraskuuhun?

”Näin selviät töihinpaluusta” -jutut neuvovat välttämään loman vaikutukset nopeasti tuhoavaa sok-

NINA ERHO nina.erho@journalistiliitto.fi KIRJOITAJA ON JOURNALISTIN TOIMITTAJA.

kia muun muassa ennakoimalla.

Tee jo ennen lomalle jäämistä lista siitä, mitä olet tehnyt ja mistä töitä pitää palattuasi jatkaa, kirjoitti Yle 30. heinäkuuta.

No, se on myöhäistä, eivätkä arkiset juttuprojektit yleensä jatku loman yli.

Varaa kalenteriisi aikaa sähköpostikertymän selvittelyyn jo ennen lomaa, kirjoitti Kotiliesi 5. elokuuta.

Kun uusista juttuprojekteista loman jälkeen sovitaan, aloitta-

misen kanssa ei voi viivytellä.

Pidä lomia pitkin vuotta, neuvoi Oikotie 1. elokuuta.

Vaikka on selvää, ettei koko vuoden palautumisia kannata jättää kesälomaan, ”maailma valmiiksi ennen vapaata” -meininki monta kertaa vuodessa ei välttämättä palauta.

Mutta: järjestä arkeenkin pieniä kivoja juttuja – kyllä. Pidä työpäivän aikana mikrotaukoja – kyllä!

Parhaat täsmävinkit taitaa keksiä

kukin itse. Omille ”kaikkien aikojen työhyvinvointisyksy” -listoilleni kirjautuvat vuodesta toiseen nämä:

Pidä haastattelut kompakteina ja mieti heti tärkeimmät kohdat. Hyöty: ei roikkuvia mörkönauhoja, ei aikaa vievää mieleen palauttelua.

Päätä, mihin mennessä isojen juttujen ensimmäinen versio on valmis. Ei hyödytöntä hinkkaamista.

Miellä itsesi paitsi journalistiksi myös ihmiseksi. Ei rimakauhua.

Edellisten mahdollistamana *jätä työpöytä ajoissa*. Ei kumuloituvaa, hidastavaa väsymystä.

Päivetykseen on Suomen talviarjessa vaikea vaikuttaa, mutta silmäanaluset pysyvät kunnossa riittäväillä yöunilla. Ei nyt ihan kesäloman kymmentuntisilla, koska silloin punkkaan pitäisi mennä puoli yhdeksän. Mutta jos menisi edes puoli yksitoista? Tarvitaan vain pitkäjänteistä tahdonvoimaa eli auto- maatti, joka sammuttaa silloin valot kodista ja laitteista.

STIPENDEJÄ JOURNALISMIN PÄIVÄÄN OSALLISTUMISEEN

JOKES TUKEE pitkämatkalaisten osallistumista Journalismin päivään 12. lokakuuta. Stipendia voi hakea matkakuluihin ja majoitukseen. Majoitusta tuetaan korkeintaan 100 euroon saakka yöltä.

HAKEMUS TEHDÄÄN säätiön sähköisen apuraha-järjestelmän kautta osoitteessa aspicore-asp.net/jokes/. Haku päättyy 7. syyskuuta kello 16.

HAKEMUKSEEN LIITETTÄVÄ sitoumus on tulostettava apurahajärjestelmästä, allekirjoitettava ja postitettava säätiön osoitteeseen. Sitoumuksen on oltava perillä säätiön toimistolla 17. syyskuuta mennessä.

LISÄTIETOA APURAHOISTA www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö JOKES

Siltasaarenkatu 16, 7.krs, 00530 Helsinki

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

Antiikin ajasta lumoutunut

Toimittaja **Pirkka Siltari** kuoli 10. kesäkuuta Kuopiossa, missä hän oli syntynyt 26. tammikuuta 1949.

Siltarin ura alkoi 1960-luvulla sanomalehti *Savossa* ja STT:n Kuopion toimituksessa. Hän työskenteli myös STT:n Helsingin toimituksessa yli kymmenen vuotta eri tehtävissä. Siltari palasi Kuopioon 1989. Siellä hän työskenteli freelancerina *Ilta-Sanomille* ja STT:lle – STT:ssa täysipäiväisenä noin 15 vuotta, kunnes jäi eläkkeelle 2014.

Kuopiossa Siltari keskittyi rikos- ja oikeusjournalismiin. Erinomaiset verkostot ja uutisvainu johtivat usein uutisvoittoihin. Uutismies ei pitänyt meteliä itsestään: ”Herkkä kuin mimosa, mutta terävä kuin partaveitsi”, eräs ystävä luonnehti. Siltari oli huolehtiva työtoveri. STT:n aluekollegat hän kutsui mielellään Savo-Kai- nuun journalistiyhdistyksen

mökille ja varmisti, että savusaunan löylyt olivat kohdillaan ja kalakukkoa oli pöydässä.

Siltari oli kiinnostunut antiikista. Hän opiskeli 1970-luvulla Helsingin yliopistossa vanhaa kreikkaa ja latinaa. Mieltymys näkyi harrastuksissa, lukemisessa ja matkustamisessa. Siltari suunnitteli asettuvansa **Tuija**-vaimonsa kanssa Kreikkaan, mutta sairaus nujersi aiheet.

Päivi Seeskorpi

KIRJOITTAJA ON PIRKKA SILTARIN ENTINEN TYÖTOVERI.

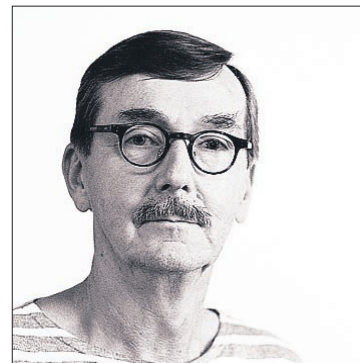
Tinkimätön sivistyksen vaalija

Turun Sanomien kulttuuritoimittaja ja kulttuuritoimituksen päälikkö **Jyrki Vuori** kuoli 4. heinäkuuta Turussa. Hän oli syntynyt 22. huhtikuuta 1942 Kiukaisissa.

”Ei pidä kuvitella, että yhteiskunnan sinänsä tervetullut läpinäkyvyys tarkoittaisi kaikkien ihmisten silmitöntä, säälimätöntä ja mistään muusta kuin kohukäyrien noususta piittaamatonta röntgenkuvausta”, Vuori kirjoitti viimeisessä *Jyrkin sanoin* -kolumnissaan 2005.

Vuori tunnettiin tinkimättömänä sivistyksen vaalijana, jolle journalismin pahimpia vihollisia oli *journalismi*. Voi vain kuvitella, miten Jyke käsittelisi nykyistä somekulttuuria.

Niin terävä kuin Vuori kirjoittajana ja kielenhuoltajana oli, päälikkönä ja työkaverina hän oli lempeä.

Pitkän työtaipaleensa varrella Vuori ehti kunnostautua myös lastenkirjailijana ja kuvittajana. Vuoren piirroksia julkaistiin paljon *Turun Sanomissa*, ja moni muistaa hänet **Jukka Parkkisen** Korppi-kirjojen kuvittajana.

Turun Sanomissa melkein koko uransa työskennellyt Vuori oli kulttuuri-ihminen viimeiseen asti. Eläkkeelläkin hän oli tuttu näky erilaisissa taideriennnoissa.

Tuomo Karhu

KIRJOITTAJA ON TURUN SANOMIEN KULTTUURIN JA LUKEMISTON PÄÄLLIKKÖ.

Utelias kulttuurivaikuttaja

Kulttuuritoimittaja **Riitta Laaksonen** kuoli 24. toukokuuta Helsingissä, missä hän oli syntynyt 15. joulukuuta 1933.

Laaksonen oli innoittunut kulttuurin puolestapuhuja ja vaikuttaja, joka teki monipolvisen uran STT:ssa. Hänestä välittyivät laaja lukeneisuus, perehtyneisyys taiteisiin ja arvostus luovan alan tekijöitä kohtaan.

”Ride” aloitti harjoittelijana STT:n Turun toimituksessa. Työskenneltyään Helsingin toimituksen arkistotoimittajana hänet nimitettiin kulttuuritoimittajaksi 1974. Eläkkeelle hän jäi 1998.

Toimittajana Laaksonen oli moniosaaja. Jutut vaihtuivat suveen klassisesta musiikista Suomeen pyrkivien elokuvatahtien haastatteluun. Rakkainta hänelle oli musiikki, ja sen esittäjänä ylitsekäymätön Radion sinfoniaorkesteri.

Laaksonen oli utelias, nopeasti syttyvä, helposti ihmisiin kontaktin saava. Hänellä oli aina aikaa kuunnella, ja hän oli hauska seuranpitäjä. Laaksonen toimi STT:n ammattiosastossa ja oli 1980-luvulla Journalistiliiton valtuuston jäsen.

Laaksonen työura osui kauteen, jolloin uusi sukupolvi raivasi tilaa taiteelleen. Omalla panoksellaan Laaksonen avasi väyliä lahjakaille tekijöille.

Rauni Magnusson

KIRJOITTAJA ON RIITTA LAAKSONEN YSTÄVÄ JA PITKÄAIKAINEN TYÖTOVERI.

Suomenmaa hakee POLITIIKAN TOIMITTAJAA

määräaikaiseen työsuhteeseen Helsinkiin ajalle
1.10.2018–31.8.2019 tai sopimuksen mukaan.

Yhteydenotot ja hakemukset viimeistään 31.8.
päätoimittaja Juha Määtälle,
juha.maatta@suomenmaa.fi, 040 735 9612.

SUOMENMAA

Etsi Xpertti

ETSII TUTKIJAN JUTTUUSI
ILMAN HAKUSANOJA,
AVOIN KYSYMYS RIITTÄÄ.

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja

SUOMEN AKATEMIA

Neuvottelija. Journalistiliiton uusi lakimies Rami Lindström odottaa innolla muun muassa tes-neuvotteluja, joista hänellä on aiempaakin kokemusta. "Niissä täytyy ottaa isoja kokonaisuuksia haltuun, huomioida eri intressit ja löytää ratkaisuja nopeasti. Saan itsestäni eniten irti, kun työ on muuta kuin tasaista hallinnointia."

Auttaminen on kivaa

NINA ERHO, TEKSTI • KAI WIDELL, KUVA

Journalistiliiton uusi lakimies Rami Lindström selvittää ensitöikseen Ylen irtisanomisia.

Lakimies **Rami Lindström**, 32, ensimmäiset "työmatkat" ovat suuntautuneet Pasilaan. Yleisradion työsuhteasiat ovat keskeinen osa hänen työtään, joten hän on tavannut paikallisia luottamusmiehiä, YOT:n ja RTTL:n väkeä sekä työnantajan edustajia.

"Hyvien suhteiden rakentaminen kaikkiin on tärkeää, jotta voin toimia yhtenä linkkinä työntekijöiden ja työnantajan välillä sekä liiton ja liiton jäsenen välillä. Pidän siitä, että pääsen perehtymään yhden talon asioihin kunnolla", Lindström sanoo.

Syyskuussa Yle saa uuden toimitusjohtajan, **Merja Ylä-Anttilan**. Miten arvelet hänen vaikutustaan asioihin siellä?

"Selkeä trendi on jo nyt ol-

lut vähentää omaa porukkaa ja käyttää enemmän alihankkijoita ja freelancereita, mikä ei varmaan tule muuttumaan. Uuden johtajan pitää näyttää, mihin pystyy, mutta samalla miettiä, miten nopeita muutoksia Ylen kaltainen organisaatio sietää."

LINDSTRÖMIN syksyn ohjelmassa on Ylessä puolitoista vuotta siten käytyjen tuotannon yt-neuvottelujen jälkihoito.

"Irtisanottujen takaisinotto-velvoitteet ovat päättyneet, ja on aika katsoa, näyttääkö vääryyttä tapahtuneen esimerkiksi niin, että työ ei olekaan tosiasiaa vähentynyt."

Toinen ajankohtainen kysymys on Ylen eri työntekijöiden ruokatuntikäytäntöjen yhtenäistäminen.

Vaikka asia kuulostaa arkiselta, taustalla on isoja kysymyksiä: työntekijöiden tasa-arvoinen kohtelu, työajan määrittäminen ja se, millainen kiire kuu-

luu alan työpäiviin "normaalina käytäntönä".

AIEMMIN OIKEUSTIETEEN maisteri Lindström on työskennellyt työsuhdekonsulttina HR4 Solutionsilla, Puualojen työttömyyskassan johtajana, Puuliiton henkilöstöpäällikkönä sekä Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton TeMe:n lakimiehenä.

Journalistiliittoon hänet houkuttelivat työoikeusjuristin toimenkuva ja TeMe:n ajan tes-pöydistä tutut toimijat.

"Työsuhtejuridiikassa ollaan ihmisten kanssa tekemisissä. Se ei aina yksinkertaista tilanteita, mutta toisten auttaminen työelämän asioissa on kivaa."

Motivoivaa on myös se, että journalismi ja sananvapaus ovat perustavanlaatuisia asioita.

"Se, että työtä tehdään suurella intohimolla, voi joskus kärjistää asioita. Toisaalta sellaisten ihmisten kanssa on mielekästä tehdä töitä." ●

EHDOTUS: SJL:N UUDEKSI NIMEKSI MEDIANTEKIJÄT

Journalistiliiton vuosien 2019–2022 toimintaa ja taloutta suunnitellut työryhmä ehdottaa Journalistiliiton uudeksi nimeksi Mediantekijöitä.

Työryhmän puheenjohtajan **Lauri Lähteenmäen** mukaan liiton satavuotisjuhla vuonna 2021 olisi hyvä ajankohta nimen vaihtamiselle.

"Meillä on paljon jäseniä, jotka tekevät mediaa, mutta eivät suoranaisesti journalismia. He kuuluvat silti Journalistiliittoon, syystäkin jäsenyydestään ylpeinä. Sanoilla on merkitystä, meidän jäsenemme sen varmastikin ymmärtävät. Ryhmässä esiin tullut Mediantekijät on yksi hyvä ehdotus uudeksi nimeksi."

Työryhmä esittää myös freelance-reiden edunvalvonnan tehostamista, uusien jäsenryhmien parempaa palvelua, liiton houkuttelevuuden lisäämistä ja opiskelijoiden jäsenpolun helpottamista.

Toiminta- ja talousohjelma lähtee syksyllä Journalistiliiton jäsenyhdistysten kommentoitavaksi.

Valtuusto käsittelee ohjelmaa joulukuussa.

Manu Marttinen

BERNERIN MEDIARYHMÄ JÄTTI RAHOITUKSEN AUKI

Liikenne- ja viestintäministeri **Anne Bernerin** (kesk.) johtama mediapoliittinen työryhmä julkisti ennen juhannusta ehdotuksensa media-alan tukemiseksi.

Ohjelmassa luvataan alentaa digitaalisten lehtien ja kirjojen arvonsäveroä samalle tasolle printtiversioiden kanssa sitten, kun EU:n direktiivimuutos sen mahdollistaa.

Ehdotuksessa mainitaan myös media-alan sääntelyn ennustettavuus, STT:n uudistumisen tukeminen ja mediakasvatuksen suuntaaminen uusille kohderyhmille sekä disinformaation, vihapuheen ja laittomien sisältöjen leviämisen vastustaminen.

Journalistiliiton puheenjohtajan **Hanne Ahon** mukaan ehdotuksessa on paljon hyviä piirteitä, mutta rahoituksen puute huolettaa.

"On riittämätöntä ja kestäväntöntä, että esitetyille toimenpiteille ei ole varattu rahoitusta käytännöllisesti katsoen lainkaan", Aho sanoo.

Manu Marttinen

PIRKKO LEINO-KAUKIAINEN • LEENA RISKI-CAMPBELL

NYT SE TULEE – JOURNALISTILIITON HISTORIA

Ei mikään yhden illan juttu.

Monipuolinen tietopaketti kertoo Journalistiliiton pitkän ja ilmeikkään historian (1921–2006).

Teos ilmestyy Journalismin päivänä 12.10.2018.

Tilaa kirja Editan verkkokaupasta (www.editapublishing.fi).
Ennakkotarjous Journalistiliiton jäsenille 20,00 euroa (sis. postikulut) koodilla JOURNALISTI. Voimassa 31.8.2018 asti.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

EDITA

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

*Suomen Journalistiliitto on
ammattijärjestö, jonka tehtävä on
valvoa journalistien ja journalismin
etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintä-
alan ammattilaisista, kuten toimittajista,
kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja
kustannustoimittajista.*

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti

94. vuosikerta 17.8.2018

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI/
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRUCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISAIKATAULU
10/2018 aineisto 29.8.
ilmestyy 7.9.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.

Katse tähtäimeen ja mieli tyhjäksi

Laura Määttänen hakee mielen ja sormen harmoniaa urheiluammunnasta. Silloin ajatukset eivät ole otsikoinnissa.

MINTTU-MAARIA PARTANEN, TEKSTI • JOHANNA KOKKOLA, KUVA

Kolme vuotta sitten **Laura Määttä-****nen** makasi Hollolassa katoksen alla ja tähtäsi vapaakiväärillä tauluun. Olo oli kuin robotilla täydellisessä flow-tilassa. Sormi ja mieli toimivat saumattomasti yhteen. Hän arvioi tuulen oikein ja ampui 60 laukausta. Kaikki oli helppoa ja vaivatonta. Tuloksena oli SM-kultaa.

”On harvinaista, että ampuminen sujuu noin hyvin, joten yritän muistaa, miltä suoritus tuntui. Se motivoi jatkamaan”, Määttänen sanoo.

KARJALAISEN TEEMATUOTTAJANA työskentelevä Laura Määttänen on harrastanut urheiluammuntaa aktiivisesti kymmenen vuotta. Hänen päälaajinsa on 300 metrin tarkkuusammunta vapaakiväärillä.

Kesällä hän ampuu paljon myös pienoiskiväärillä. Iso kivääri tuntuu kuitenkin käteen eniten omalta. Voimakas rekyyli, eli laukauksen jälkipotkaisu olkapäähän, ei häiritse häntä.

Innostus ampumiseen syntyi jo lapsuudessa. Poliisi-isä vei tyttärensä ampumaan revolverilla ampumaradalle.

”Se oli meidän yhteinen juttumme. Mutta osuin jo lapsena hyvin. Sanotaan, että aikuisena kannattaa tehdä sitä, mitä on lapsena rakastanut.”

AMPUMINEN ON PÄÄSTÄ kiinni, Määttäsen valmentaja **Kalle Leskinen** toistaa. Jokainen laukaus on oma kilpailunsa. Pitää toipua nopeasti huonosta laukauksesta, mutta pitää myös kestää se, kun ampuminen sujuu hyvin. Kumpikin on yllättävän vaikeaa.

Kun naisten laukaisumäärät asentokilpailuissa nostettiin miesten tasolle 120 laukauk-

seen, kilpailut venyivät kolmeen tuntiin. Asentokilpailuissa ammutaan makuulta, polviasennosta ja seisten. Kolmen tunnin ajan pitää keskittyä täysillä ja pystyä parhaimpaansa.

Taidosta on hyötyä myös työelämässä. Määttäsen keskittymiskyky on parantanut ja paineensietokyky kasvanut. Intohimoinen harrastus antaa virtaa työpäiviin.

”Ampuessa unohtuu aivan kaikki. Siellä ei voi muokata otsikoita uusiksi.”

MÄÄTTÄNEN ON VOITTANUT useita SM-mitaleita ja metsästää niitä lisää. Kilpailut tuovat harrastukseen sopivan tavoitteen. Talvella hän harjoittelee sisällä neljä kertaa viikossa ilmakiväärillä. Kesällä harjoituskerrat lisääntyvät. Kilpailuja on noin joka toinen viikonloppu.

”Ampuessa unohtuu aivan kaikki. Siellä ei voi muokata otsikoita uusiksi.

Lajin yksityiskohtia on mahdollista hioa loputtomiin. Viime aikoina Määttäsen on ollut vaikeaa löytää hyvää polviasentoa. Huonon näön takia hän tähtää vasemmalla silmällä ja on asentanut korjaavan linssin tähtäimeen.

”Voi olla, etten viisikymppisenä näe enää tähdätä, mutta ei elämässä muutenkaan tiedä mitään varmaksi.”

Siihen asti Määttänen arvioi tuulen suunnan, tyhjentää mielensä ja vetää liipaisimesta. ●

VAPPAALLA

LAURA MÄÄTTÄNEN, 37

● Karjalaisen teematuottaja. Kotoisin Imatralta. Asuu kolmen whippetkoiransa kanssa Kontiolahdella.

● Valmistunut filosofian maisteriksi suomi pääaineenaan Itä-Suomen yliopistosta Joensuusta.

● Työskennellyt toimittajana Uutisvuoksessa ja vuodesta 2005 Karjalaisessa eri tehtävissä.

● Harrastaa tarkkuusammuntaa Kontiolahden urheilijoissa ja koirien kanssa lenkkeilyä.

◀ **Lapsuuden harrastus.** Karjalaisen tuottaja Laura Määttänen sai jo lapsena tuntea ampumiseen, kun poliisi-isä vei hänet ampumaradalle.

Että joo,
palataan noihin,
kun on hoidettu
nämä pois alta.

HIKITSUNAMI
PÄTSIVITSAUS
KIIRASTUULI
HEVIHELLE
RAIVOHELLE
VOI SÄÄTANA!
POLTTOKUPOLI
TUSKAHELLE
MAKSIHELLE
LÄMPÖRAIVO
LÖYLYKUU
HIKIHAADES
~~HIKIKALYPST~~
~~KÄRISTY~~SKUPOLI
~~SALAMAKÄÄRME~~
ELLEINFERNO

Ji